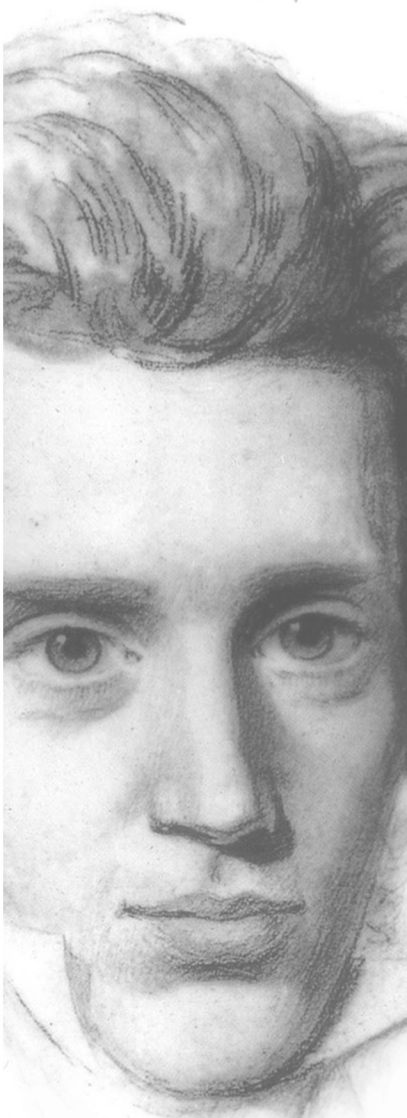

KIEGAGAD

KIEGAGAD

DUNĂREA DE JOS

CONSILIUL JUDEȚULUI GALATI • CENTRUL CULTURAL DUNAREA DE JOS

Nr 135
mai
2013

Suflet către Suflet!

cArtEsențe & Athanor

De Ziua Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor, în parcul Consiliului Județean Galați a fost organizat un dublu eveniment: lansarea unui album-catalog care prezintă proiectul cArtEsențe, care s-a dezvoltat de la un moment dat împreună cu membrii grupării Athanor și vernisarea unei expoziții a instalațiilor de artă care au însoțit cele 12 volume

miniaturale. Au prezentat Florina Zaharia, coordonatorul proiectului, Sergiu Dumitrescu, directorul Centrului Cultural, Nicolae Bacalbașa, președintele CJ, Mariana Tomozei Cocoș, artist plastic și critic de artă.

În fotografia de grup, de la stânga la dreapta, îi recunoaștem pe Eugen Ungureanu, Vali Crăciun, Alina Cheșcă, Stela Iorga, Rodica Gherghinoiu, Mariana Tomozei Cocoș, Angela Ribinciuc, Mihaela Brumar, Sergiu Dumitrescu, Iulian Grigoriu, Monica Turcu, Tudor Cristian Roșca, Simona Toma, Victor Cilincă, Ion Zimbru, Cristiana Culiță, Nicolae Bacalbașa, Sorina Fădor Vădeanu, Laura Dumitrache și Adrian Vădeanu. Au lipsit motivat Eduard Costandache, Mihaela Lefterache, Corneliu Antoniu, Mihail Gălățanu și Paul Blaj.

În fotografia unu, Sergiu Dumitrescu, Florina Zaharia și N.Bacalbașa. În doi, semnând autografe, Stela Iorga și Angela Ribinciuc. În foto 3, Monica Turcu.

Foto 4: Iulian Grigoriu, Tudor Cristian Roșca și o rochie fără sfârșit, așa cum ar fi frumos să fie și proiectul...

În continuare, fragmente din ceea ce a prezentat criticul de artă Mariana Tomozei Cocoș... (text și foto: **a.g.secară**)

ATHANOR

Gruparea „Athanor” a intrat deja în al 7-lea an de când își face simțită prezența, cu o ritmicitate remarcabilă, în viața artistică a Galațiului. A fost conceput ca o grupare flexibilă, fără să aibă un număr fix de membri, mereu deschisă spre a primi noi protagoniști. Există totuși un nucleu stabil format din Eduard Costandache, care este inițiatorul grupului și cel care-i imprimă un dinamism permanent, apoi din Adrian și Sorina Vădeanu, Mihaela Lefterache, Cosmin Saulea, Gabi Moise, Mihaela Brumar, Tudor Șerban; în timp s-a alăturat grupului Daniela Cristofor iar mai recent Monica Turcu, Cristiana Culiță și Rodica Gherghinoiu.

Manifestările pe care le-au conceput și realizat sunt de două tipuri: expoziții de tip Salon sau producții realizate în urma unor dezbateri în acele ateliere comune (cu termenul consacrat în ultimii ani de work-shopuri) în care artiștii dezbate tema noii performanțe și modalitățile de realizare plastică adecvate. Din acest din urma tip de manifestări fac parte tabăra de creație ecologică „Alandala” și „Cușca” ca și Ediția din 2012 a Taberei de sculptură în metal. Aș dori să subliniez câteva calități ale modului în care gruparea își concepe manifestările, în special în ultimii ani. Păstrându-se individualitatea fiecărei lucrări, realizarea finală este condiționată de o dezbateră asupra unității plastice, ideatice care trebuie să rezulte din ansamblul ce ilustrează tema propusă. Ideea de artă ca obiect, ca o creație sintetică și ideea de unitate plastică

este determinantă pentru asamblajele, instalațiile, sculpturile sau obiectele realizate. În aceeași măsură ideea de experiment este în continuu în atenția tinerilor artiști, inteligent corelată cu mesaje actuale pentru lumea contemporană.

Prin temele abordate (ecologie, habitat, dezvoltarea unor tradiții ale Galațiului - și aici mă gândesc la reluarea taberei de sculptură în metal -, prin tipul de manifestări create, activitatea lor are mereu și o componentă socială, civică; se integrează permanent prin inventivitatea configurărilor vizuale, prin interesul pentru intermedia și prin ideile promovate vieții orașului, îi dă culoare, îi dă prospețime și tinerețe. Activitatea grupului devine un loc de interferență al instituțiilor culturale gălățene: Muzeul de Artă Vizuală, Muzeul de Științele Naturii, Muzeul de Istorie și nu în ultimul rând, Centrul Cultural Dunărea de Jos.

Cooptați să lucreze la proiectul Centrului Cultural „cArtEsențe”, Eduard Costandache, Mihaela Lefterache, Sorina Fădor Vădeanu, Adrian Vădeanu, Mihaela Brumar, Cristiana Culiță, Monica Turcu și Rodica Gherghinoiu au conceput o serie de obiecte, instalații, asamblaje care intră în dialog cu creațiile literare publicate în acele mici bijuterii ale cArtEsențelor.

Cred că prin acest nou parteneriat cultural al grupului Athanor, el își îndeplinește unul dintre sensurile pe care frumoasa denumire adoptată o presupune: aluzia la acel cuptor al alchimistilor, dar mai ales la ideea de parcurs inițiativ al artistului în procesul de elaborare al operei de artă, drum laborios care are ca efect nu numai creația unei noi opere ci și o transformare a creatorului, o spiritualizare a lui.

Coerența proiectelor pe care le dezvoltă membrii grupului, claritatea mesajelor plastice, originalitatea tematicii propuse, dar și inventivitatea concepției plastice fac din acest grup o dinamică întrupare a tendințelor moderne în artă, îmbogățind viața culturală a orașului nostru.

**Mariana Tomozei
Cocoș**

Paștele din trecut

La realizarea acestei lucrări am utilizat informații obținute în cadrul interviurilor cu locuitori în vârstă din localități românești din raionul Reni. La fel, ne-au fost utile și materialele de arhivă descoperite în această cercetare.

Pregătirea pentru Paști era foarte minuțioasă, începea încă după Iertăciune și începutul Postului Mare.

Prima săptămână de post se numește „Săptămâna Mare”. Chiar în prima zi de post, adică luni, gospodinele se apucau să spele minuțios tacâmurile și servețelele de masă ca să nu rămână nici miros de grăsime pe ele. În timpul postului nu se mănâncă nimic dulce. Iată ce se mănâncă: cartofi fierți cu murături, fosele, izvar din fructe uscate (chisăliță), plăcintă cu ivră, mămăligă, ceapă, usturoi și se roagă.

-, Dă-ne, Doamne, putere și tărie să ținem cu credință și cu sănătate Postul Mare”.

La jumătate de post, adică la trei săptămâni jumătate la „Nezu - părezi” se numărau ouăle. Cele ce au fost strânse pînă la „Nezu-părezi” se țineau pentru pască, iar cele ce se strîngeau pînă la Paște - erau destinate pentru cloști. Cîte ouă se număra - atîția pui se scotea.

În ajunul paștelui gospodina avea grije să ducă familia la tîrg și să-i îmbrace pe toți membrii familiei de Paște. Bărbaților le cumpărau cămăși și pălării, femeilor și fetelor - broboade, otrez pentru rochii , iar de la țigani se cumpăra boia de ouă.

Cu o săptămînă înainte de Paște se începea săptămîna „Floriilor”. De florii se făcea curat peste tot, ca să lucească, să-nflorească tot. Se seamănă numai flori, căci se considera că ce se va semăna în săptămîna „floriilor” va da numai floare, iar rod nu va da. Gospodinele scuturau. Văruiau pereții, copacii, boiau brînele, muriau podelele. Boiaua din brîne se făcea cu fîningene amestecate cu ouă bătute. Așa boiaua nici nu se decolora, nici nu se lua.

În ziua de Florii se aprindea candela și se ducea la biserică. La biserică se împărțea salcie sfințită. Salcia cea sfințită se lega la gardul animalelor, păsărilor, să le apere Dumnezeu de răutăți. Salcia sfințită se folosește pentru dureri de cap și pentru alungarea forțelor negre din casă.

Săptămîna înainte de Paște se numește săptămîna „Patimilor”. În această perioadă e bine de semănat grăunțele - vor fi mășcate și bogate. În Săptămîna Mare fiecare zi are menirea ei. La noi cea mai importantă era joi. În această zi se cinsteau morții. Pe la zori de zi, familiile răposaiților se duceau la cimitir cu o legătură de lemne, cu colaci, cu o sticlă de vin și mîncare de post. La fiecare mormînt se aprindea focul să fie lumină, să piară necuratul. Pe mormînți se așternea un prosop, se puneau colacii, se aprindea lumînarea în fiecare colac și se tîmîia totul. Apoi se împărțeau. Cîți răposaiți aveai - Atîți colaci împărțeau, zicînd cui se mensește: „ Să-i fie bunicii, bunelului”. Cînd se făcea ziua, lumea întindea masă din bucate de post și pomeneau morții.

Joia sau vinerea, în Săptămîna Mare, gospodinele coceau pască. Era un ritual sfînt, căci pasca era principalul product ce se punea pe masa de sărbătoare. Înainte de a începe pasca, gospodina se roagă, apoi începe plămădeala, se împleteau colaci. Cînd se punea pasca în cuptor, la gura

sobei se dădea un copil frumos și bălai - ca să fie pască frumoasă și rumenă ca fața copilului. În Sîmbăta Mare gospodinele boiau ouăle, tata tăia mielul, se făcea bucate.

Sîmbăta seara gospodina așeza coșul pentru biserică: pasca, ouăle roșii, găina, sare și cuțit. Seara toată familia se ducea la biserică să sfințească pasca. Cînd se întorceau de la biserică stăpîna scotea din coș produsele sfințite și așeza tot pe masă. Se întorceau toți cu fața la icoană și stăpînul casei spunea rugăciune. Apoi se pune un taz cu apă și 2-3 ouă roșii cu copeci.

Membrii familiei se spălau pe față cu apă și cu ouă sfințite - să fie tot anul curați, sănătoși și frumoși ca ouăle boite. Apoi familia se așeza la masă, stăpînul rupea pască sfințită zicînd : „ Hristos a Înviat” și împărțea la fiecare, apoi se ciocneau ouăle cu cuvintele: „Hristos a Înviat”.

Pe la amiază veneau finii la nași. Fina aducea împărțea: pască și ouă. Nașii îi dăruiau pe finuți cu ouă roșii și ceva băniți. Apoi toți treceau la masă, spre seară în centrul satului se făcea „Hora satului”. Copii mici se dădeau în scrînciob. Tineretul juca, iar babele ochiau fetele de măritat.

Eugen Rauța

s. Novoseliskoe, r-nul Reni, reg. Odesa, Ucraina

Cunoscându-i destul de bine opera poetică - am mai și scris despre două cărți ale sale - pot afirma că Alina Beatrice, în acest micro-volum, continuă să fie paradoxală, dar a ajuns să-și îmblânzească cât de cât acest atribut dionisiac.

Aproape liberă (numai între ea și ea însăși este „pasăre liberă”), iubește cu patos viața și tot ce mai este sacru pe această lume, încercând să intre în dialog cu această iubire de a fi, iubire de a fi prin care se poate înțelege orice ființă iubită, de la Dumnezeu la un amant care nu poate fi niciodată oarecare.

Alina Beatrice pune semne „la hotarul dintre viață și poveste”, „din poeme și clipe” își face „o cale nevăzută spre iubiri adorate”.

Este mereu între două lumi, mai mărturisește poeta și nici n-ar vrea, parcă, să știe „unde se termină realul și unde-ncepe mirajul”... Ea mai vrea să hoinărească, fericită, evident, prin lume și implicit prin literatură...

Discursul său liric caută Imnul, observând aceasta chiar în vers: „s-ar cuveni să scriu innuri eterne/ pentru pașii ce-i lași prin sângele meu/ în ultima noapte dintre minarete/ luna plină a devenit nemuritoare”. Imnul se îmbină cu psalmul fără pretenții, rugăciune spusă însă din tot sufletul. Unde punctează sinceritatea autentică, uneori anti-calofilă, crește tensiunea, ducând înspre un lirism non-metaforic: „ suntem două animale la pândă/ căutându-se unul pe altul/ două animale ce-și adulmecă moartea/ și luptă cu sânge și nebunie/ vânându-și pasiunea/ prin nopți precum acestea”. Este vorba de finalul „Nopții de lumină” dar și de începutul, ca să mai dau un exemplu, din „Zborul”. Ca să nu mai vorbim de unele dintre poemele-rugăciune!

Ecumenică, eclectică, exotică, luptă sau ar lupta pentru propriile vise, dar și pentru iubiri galactice, universale între religii, existând și o fugă de sine înspre iubiri aproape supranaturale: „mi-am petrecut ultimele vieți/ iubindu-mă cu duhurile nisipurilor/ lăsându-mi sângele prin temple de aur/ colecționând idoli/ înălțând castele să-mi adăpostesc propriile vise”. Mai că așa pune rămășag că i-ar place să fi fost într-o viață anterioară, adică în unele dintre aceste vieți, preteasă tainică în cine știe ce templu, curtezană sacră, poate gheșă, poate o zeiță...

În pofida solarității sale, în vers și rostire i se citește/ i se aude o anumită, misterioasă suferință, poate cea a condiției umane în general: „la fiecare răsărit,/ ca într-un sevrăj/ sângele strigă după dorurile mele/ am nevoie de lupta mea cu moartea/ căreia-i arunc în față amorurile, poezia/ fericirile mele ce au fiecare câte-un nume greu de pronunțat.”

Uneori invocatele iubiri planează deasupra autoarei „cu aripi de ulii”...

Așadar, cu o oarecare teamă, între moarte și nemurire, Alina Beatrice caută și se roagă pentru cuvintele unei epopei a celor mai „fericiți prizonieri din toate timpurile”... dintre apus și orient.

Poate poezia din noi... *

POATE ECOURI NEW AGE, POATE SPRE UN LIRISM NON-METAFORIC...

Chiar și într-o scrisoare către Dumnezeu, de unde rezultă că sunt și momente când încrederea în sine a autoarei este demnă de un Nietzsche cu al său supraom, dacă nu cumva este o parafrază la rugăciuni ale Mântuitorului Iisus Hristos, Profetului, Dumnezeului Vechiului Testament ori ale zeiței hindu Lakshmi: „Așază, Doamne, pe umerii mei tristețea întregii lumi/ eu sunt puternică, Doamne,/ știu să transform râurile de sânge în curcubeie/ pe care să ieșim la promenadă cu toții de Crăciun, de Ramadan, Hanuka sau Diwali”...

Pentru toți prietenii săi, punctul culminant ar fi momentul acela al rugăciunii în care se spune: „ia-mi prietenii și fă-i îngeri la dreapta Ta”. Oricum, până la „Smerenie”, cum se numește ultimul poem din carte, lumile viitorului întrezărite în poemele sale vizionare pot uimi cititorul, care nu poate însă să nu rețină „hârtia de scris în chip de rochiță Barbie” ori „fetele Vestului” cum poartă ele, sărmanele fericite, vâl și abbaya direct pe trupul gol, devenind miresele celor mai frumoși emiri!

Așadar, vizionară, Alina Beatrice pare să fie propovăduitoarea unui alt univers, mai bun, mai religios sau care, nu-i așa, nu va mai fi deloc! Imaginea femeii-peniță înmuiată în nectar care ar putea fi autoarea, scriindu-se cu ea istoria lumii ne va putea urmări mult timp...

* Alina Beatrice Cheșcă - *Odiseea din noi*, Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, Galați, 2013. În foto, la lansarea catalogului 24, acordând autografe.

a.g.secară

Agenda Centrului Cultural

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL „DUNAREA DE JOS”

Suflă ca și Suflă!

EDITURA CENTRULUI CULTURAL „DUNAREA DE JOS”

Colecția
cArtESESENTE

Andrei Velea

2013

orgoliul

Instalație realizată de Olympia Manuela Ștefăruț.

Miercuri 15 mai 2013, orele 12.00
în foaierea Casei de Cultură a Studenților

After party la terasa BUBU

Invitație... la proză de... scurt metraj!

„Ce-ai zice dacă mi-aș face un credit la bancă și m-aș duce în Cipru după Mirela?”, întrebă cu un zâmbet misterios ivit brusc în colțul buzelor. Nedumerit atât de idee, cât și de schimbarea ta de mimică, Mișu înlemnește cu țigara aprinsă între degete: „Ai căpiat?”. Fumul urcă și se strânge sub umbrelă, devenind verzui, ca un fel de mătasea broaștei, însă cu mult mai fină. (...), „Păi joi e ziua ei, omule, iar azi e luni. Găsești așa de ușor loc în avion? Ai impresia că e simplu, bați din palme și gata? Stai să-ți accepte creditul banca, să vezi banii... Uite și tu în ce bodegă umbli și îți faci credit să te duci până în Cipru pentru o femeie de care abia te-ai despărțit?...” „Nu știu dacă mă crezi în stare de un asemenea gest... Mi-a fost ușor să-i propun să ne despărțim, da... Însă o iubeam! O iubesc în continuare! Orgoliul m-a împiedicat să nu-mi retrag cuvintele atunci. Credeam că e de acord doar din ambiție, însă n-a fost așa. Acum realizez, omule: am dezamăgit-o profund... A plecat din țară doar ca să uite de mine. O vreau înapoi, crede-mă, m-am schimbat! Mi-au fost suficiente două săptămâni fără ea pentru a deveni alt om!”

Fragment din *Orgoliul*, de Andrei Velea

Marius CHIRU

Kierkegaard

dacă Dumnezeu ar exista, religiile nu și-ar găsi locul pe acest pământ

Pașii celor doi bărbați se întâlniră sub bolta bisericii. Fragmente din slujba latinească le ajungea la urechi. Preotul bătrân oficia la altar iar lumina filtrată de vitralii se prelingea în forme nu tocmai divine peste capetele a treizeci de credincioși ce ascultau smeriți. Profesorul Höchsmann, baronul Stahl și studentul Weisz îi urmau pe cei doi la vreo douăzeci de pași. Aveau, în stânga, statuia sfântului Gheorghe, cu un balaur rostogolit obscen sub piciorul său stâng. Corpul capadochianului stătea cabrat în gestul suprem al uciderii fiarei, hoț de lumină, răspânditor al necredinței. Sabia, model secolul XVII, roșul ce acoperă umerii și spatele sfântului, desprins parcă din icoanele bizantine, armura de un galben vetero-testamentar, roșul-gâlgâind de sub mandibula fiarei, de o scabrozitate demnă de cele mai crâncene extazuri. Tusea unui supus catolic, rușinat de contracțiile maladive ale pieptului și zgârciurilor gâtului. Cei trei aveau, în dreapta, pe Giovanni Bernardone purtând pe buze sărutarea rănilor leprosoșului. El, sfântul, coborât aievea din fresca lui Cimabue. Liniștea așternută între două rugăciuni către prea înalt. Atât de adâncă încât aproape că se aud gândurile celui mai tânăr dintre junii aflați aproape de altar. Søren Kirkegaard își gândește biserica națională daneză, psihologia și ce ar putea însemna aceasta pentru el, își gândește existențialismul și lumea fizică în care trăiește. Grupul lui Höchsmann îi ajunse din urmă.

Profesorul îl prezintă pe studentul Weisz celor doi. Kinderote și Kirkegaard se arătară încântați. Vorbeau într-o molcomire cuviincioasă, înțelegându-se mai mult din priviri. Ieșiți afară în seara nici catolică, nici protestantă, părerile celor cinci se intersectară pe varii subiecte, în fluxul trăsurilor ce tocmai scoteau oamenii la promenadă.

Kinderote înfieră cum putu mai elegant pozițiile intransigente ale bisericilor de pe toate meridianele, cu privire la toate subiectele, timp în care, necontrazicându-l, nedându-i apă la moară, Kirkegaard gândea la Regine, cea cu pielea satinată. Profesorul îl mustră părintește pe tânărul nemulțumit, iar Stahl le atrase atenția că gândirea unor Socrate sau Aristotel, departe de a fi imorale, nu sunt tocmai creștine. Weisz se opuse și el cum

discuția, dar tonul vindeau dulciuri se creștea, Kirkegaard impudică, amorală. aplecarea filosofică poezia ei, dar și teologi nu însurat, iar Weisz destinului o iubire aici, de timp, de umbrele bisericilor. surdă în piept, avea

Trecură în parcul de vis-à-vis, unde cedă locul diatribelor având în centru viața, îngerul sau demonul denumit femeie. Tinerii împărțeau soarta clerului. Kinderote era părea că îi va urma. Dar Søren avea în linia mai încordată și nedeslușită, la depărtare de străzile orașului, de luminile universităților, de Civilizația vuia parcă haotic, o durere îi creștea

în gură un gust cavernos de melasă, tonusul muscular îi scădea. Se arătă indispus și ceilalți bărbați îl conduseră la hotel. Se despărțiră cu efuziuni în noaptea neagră, spartă de lumini mai apropiate sau mai depărtate.

Rămase singur cu "Ori-ori" și "Conceptul de anxietate" avute undeva în cutele minții, în măruntaie, în apele daneze și într-un suflet consubstanțial cu lumea - soare - stea.

Vise ciudate îi brăzdară așternutul și fiecare celulă, cuprins de frică și cutremur îngenuche, blestemă și se autoironiză, biciui lumea, catafalcurile, esența umană. Nu mai putea privi omul, iudă, artist, fariseu. Căuta în acea noapte limita dintre întuneric și spațiu, dintre genuni și lumină. Totul era mirare, totul era suspin. Filosofia se aciuase în sufletu-i ca să moară.

În camera sa, Kinderote nu putea să doarmă. Întunericul și corpul pe care îl simțea imaterial. Își pipăi clavicula stângă, un dinte, încheietura mâinii, peste tot - materia lui Hegel, păcatul lui Kirkegaard - nicăieri.

Dimineața pătrunse în camerele celor doi bărbați. Cu viața sublimă, încordată, reală, de dincolo de filosofie.

Fals Contra-jurnal de seducător (apropro de Kirkegaard) -

Adevărata și iubire transcenderea dualității

Interviu cu gânditorul
Eckhart Tolle

de **Kim Eng**

(traducere de Sorin Atanasiu; preluare de pe website-ul Eckhart Tolle TV cu consimțământul Eckhart Teachings.)

În timpul călătoriilor mele, una din întrebările cel mai frecvent puse este: „Cum e să ai o relație cu o persoană așa-zis iluminată?”. De ce această întrebare? Poate cel care mă întreabă are ideea sau imaginea unei relații ideale și ar vrea să știe mai multe despre ea. Poate mintea celui care mă întreabă vrea să se proiecteze pe ea însăși într-un timp viitor când, de asemenea, se va afla într-o relație ideală și se va descoperi pe sine prin ea.

„Cum e să fii în relație cu o ființă iluminată”

Câtă vreme în mintea mea răsună ideea „Am o relație” sau „Mă aflu într-o relație”, nu contează cu cine, sufăr. Aceasta am învățat.

Odată cu conceptul de „relație” năvălesc în noi așteptări, amintiri ale unor legături trecute, și tot felul de concepte condiționante, personale și culturale despre cum ar trebui să fie o relație. Apoi, aș începe să transform realitatea conform acestor condiționări. Și niciodată nu aș reuși să modific realitatea după voia mea. Și iarăși sufăr. Chestiunea pusă de-a dreptul este că: „Nu există relații”. Există numai

momentul de „Acum”, momentul prezent în care relația devine posibilă.

Cum relaționăm, sau mai bine zis, cum iubim, depinde de cât de vidați suntem de idei, concepte, așteptări, pretenții.

Recent, l-am rugat pe Eckhart să-mi spună câteva cuvinte despre „strădania eu-lui” în a găsi „relații de dragoste”. Conversația noastră s-a adâncit, atingând câteva dintre cele mai profunde detalii de existență umană trăită. Iată ce mi-a răspuns:

Eckhart Tolle: Ceea ce în mod convențional e numit „dragoste” e o strategie a ego-ului de a evita „predarea” (surrender), „renunțarea la sine”. Tu cauți pe cineva care să-ți ofere acea stare care, de fapt, se poate obține numai prin „renunțarea la sine”. Ego-ul folosește acea persoană ca pe un substitut prin care evită „a se preda pe sine”. Limba spaniolă este cea mai onestă în această privință. Astfel că se folosește același verb, *te quiero*, pentru „te iubesc” și „te vreau”. Pentru ego, dragostea și dorința sunt exact același lucru, pe câtă vreme adevărata iubire nu conține nici un impuls de a poseda, nicio dorință ca partenerul tău să se schimbe într-un sens dorit de tine. Ego-ul alege pe cineva și-l face special. Folosește acea persoană pentru a masca sentimentul constant de nemulțumire, de „nu-i de ajuns”, de furie și ură, ce sunt strâns legate. Acestea sunt fațete ale unui fond de trăiri și sentimente adânc înrădăcinate în ființele umane care este inseparabil de starea egoică.

Atunci când ego-ul alege ceva și spune „Iubesc asta sau asta”, este o încercare inconștientă de a atenua sau de a îndepărta acele sentimente profunde care acompaniază ego-ul: veșnica nemulțumire, nefericirea, sentimentul de insuficiență care-i este atât de familiar. Pentru o scurtă perioadă, iluzia funcționează. Apoi, în mod inevitabil, la un moment dat, persoana pe care ai ales-o sau pe care ai făcut-o specială în ochii tăi, eșuează în a-ți mai camufla propria suferință, ură, nemulțumire sau nefericire, care toate au originea în acel sentiment al insuficienței și incompletitudinii. Apoi, sentimentul care era acoperit răbufnește și este proiectat asupra persoanei care fusese aleasă și făcută specială, și despre care credeai că în cele din urmă te va salva. Brus, dragostea se transformă în ură. Ego-ul nu realizează că ura este, de fapt, o proiecție a suferinței universale pe care o resimți. Ego-ul crede că tocmai această persoană cauzează suferința. Și nu realizează că suferința este sentimentul universal de a nu fi în contact cu nivelul profund al ființei tale - de a nu fi în unitate cu tine însuși.

Obiectul dragostei este substituibil ca orice obiect al dorinței egotice. Unii oameni trec prin multe relații. Ei se îndrăgostesc și se dezîndrăgostesc de mai multe ori. Ei iubesc o persoană pentru un timp, până nu mai merge, pentru că nicio persoană nu poate să te salveze de propria-ți durere.

Numai „renunțarea la sine” (surrender), „predarea de sine”, poate să-ți dea ceea ce tu cauți în obiectul dragostei tale. Ego-ul spune că „renunțarea la sine” nu e necesară de vreme ce „eu iubesc această persoană”. Este, bineînțeles, un proces inconștient. Din moment ce accepți complet ceea ce există în viața ta în momentul prezent, „predându-te pe tine însuși”, nemaifiind în opoziție cu viața însăși, ceva în interiorul tău emerge, care a fost obnubilat de dorința egoică. Este ceva înnăscut, o pace care sălășluiește în tine,

nemișcare, starea de a fi în viață. Este „necondiționatul”, este ceea ce tu ești în esență. Este ceea ce tu cauți în obiectul dragostei tale. Ești tu însuși. Când acest lucru se întâmplă, un tip diferit de iubire își face simțită prezența, și care se sustrage alternanței dragoste / ură. Nu mai alege apoi un lucru sau o persoană ca fiind specială. Este absurd chiar să folosești același cuvânt. E posibil ca într-o relație „normală” dragoste / ură, ocazional, să intri în stare de „predare de sine”. Temporar, pentru un moment, se întâmplă: experimentezi o iubire mult mai profundă și o stare de acceptare care uneori răzbate. Dacă aceasta stare de „renunțare” nu este susținută, se acoperă din nou cu tipare egoice vechi. Nu spun că o iubire profundă nu poate irumpe ocazional într-o relație „obișnuită”. Dar sunt episoade rare și de scurtă durată.

De fiecare dată când accepți ceea ce este în acest moment, ceva din profunzime se ivește. Deși poți fi prins în cea mai dureroasă dilemă, externă sau internă, în cele mai dureroase sentimente sau situații, în momentul când accepți ceea ce este „acum”, transcenzi ceea ce se întâmplă. Chiar dacă simți ură, în momentul în care ești conștient și accepți realitatea ta emoțională, o transcenzi. Suferința poate fi tot acolo pentru un timp, însă tu deja te afli într-un loc mai adânc.

Întregul univers fenomenal este cauzat de tensiunea contrariilor. Fierbinte și rece, creștere și decadere, câștig și pierdere, succes și eșec, polarități care fac parte din existență, și, bineînțeles, parte din orice relație.

K. Eng: Este corect să spunem că niciodată nu vom scăpa din strânsoarea polarității?

Eckhart Tolle: Nu putem înlătura polaritatea, jocul contrariilor la nivelul formei. Însă, poți să transcenzi „opозиția” prin „predare” (surrender), „renunțare de sine”. Atunci te afli în directă legătură cu un loc foarte profund din tine însuși unde polaritățile nu mai există. Ele pot continua să existe la nivel extern. Dar, chiar și aici, ceva se schimbă în felul în care polaritățile se manifestă în viața ta din clipa când îmbrățișezi starea de „acceptare și predare”. Polaritățile se vor manifesta într-un fel atenuat și blând.

Cu cât ești mai inconștient, cu atât ești mai identificat cu forma. Esența inconștienței este aceasta: identificare cu forma, fie că este formă externă (o situație, un loc, eveniment sau experiență), un gând sau o emoție. Cu cât ești mai atașat de formă, cu atât mai monolitic ești, și în cazuri extreme, experiența polarităților e mai violentă, mai dură. Sunt oameni pe acest pământ care trăiesc practic în infern, iar alții trăiesc o viață relativ pașnică. Cei care au pace în sufletul lor vor continua să experimenteze „opозиția” la nivelul formei, dar într-un fel mult mai blând, nu în sensul în care cei mai mulți oameni o fac. Contrariile nu pot fi înlăturate, dar cineva ar putea spune că întreg universul devine mai binevoitor. Nu mai este atât de amenințător. Lumea nu mai este percepută ca fiind ostilă, ceea ce egoul în mod obișnuit percepe.

KE: Dacă „trezirea” sau a trăi o viață în stare „iluminată” nu schimbă starea naturală a lucrurilor, dualitatea, tensiunea contrariilor, care sunt efectele de a trăi o astfel de viață? Afectează lumea externă în vreun fel, sau e numai experiența mea subiectivă a lumii?

ET: Când trăiești în „predare de sine”, ceva irumpe prin tine în această lume a dualității și care nu e din această lume.

KE: Și schimbă acest lucru lumea externă mie?

ET: Intern sau extern semnifică în cele din urmă același lucru. Când nu mai percepi lumea ca ostilă, atunci nu mai există teamă. Și când nu mai este teamă, începi să gândești, să vorbești și să te comporți diferit. Iubirea și compasiunea își fac loc prin tine și influențează totul în jurul tău. Chiar dacă te afli într-o situație conflictuală, va exista un flux de pace în mediul acesta manifest al contrariilor. Și atunci ceva se schimbă. Unii ar putea spune că nu se schimbă nimic. Dar nu este cazul în exemplul de față. Ceva cu adevărat important are loc, se întâmplă. Ceea ce este dincolo de contrarii, eternul strălucește prin forme în această lume a formelor.

KE: Este corect să spunem că „lipsa de reacție împotriva”, acceptarea opoziției din lumea formelor, e ceea ce determină modificări în felul în care contrariile se manifestă ?

ET: Da. Opoziția va continua să existe, dar ea nu mai este hrănită de tine. E un foarte important lucru aici: „lipsa de reacție împotriva” înseamnă că polaritățile nu mai sunt alimentate. Aceasta înseamnă că vei experimenta o prăbușire a contrariilor în așa-zis situații conflictuale. Nicio persoană, nicio situație nu este transformată în „inamic”.

KE: Așadar, contrariile, în loc să devină întărite, slăbesc. Și poate acesta este felul în care ele încep să se dizolve.

ET: Exact. Trăind în acest fel este începutul sfârșitului acestei lumi.

versete de primăvară

ție îți place să dansezi la apus și să mănânci cu mâna dulceața de căpșuni
să îmi povestești rar despre apele mari și despre cum cade soarele pe tine

mie îmi place să stăm sub duș până ies aburii din noi ca din monumente
să te aud cum râzi de mine când mototolesc câte o coală scrisă și să tac

mai ții minte cum ai alunecat pe iarbă cum ai mers cu pantoful în mână
se întoarce dorul în mine ca o barză singură într-o țară mult schimbată

mă privesc prin ciorapul tău agățat din mine ies linii de tramvaie vechi
pe torsul meu înalt ți se deschid palmele moi mici ca bobocii de garoafe

ție îți place să auzi cum se deschide ușa la vecini sau cum strănut răcit
să coși butoni la cămăși și să urci dealuri desculță în primăverile târzii

o pulbere ca praful de pușcă se varsă în mare la răsărit mă aplec să scriu
pe țărnam printre corali tu mai aduni pescăruși morți cutii de cola și de bere

**Ultimul
Reggae**

Paul BLAJ

Anca Șerban Gaiu

Aralunia

Plecam în weekend
Luam cu noi câteva rame subțiri subțiri de fotografii
Ochelarii de soare.
Și acum îmi e dor de ținutul roșu magnetic
Aralunia.
În fiecare toamnă
Oamenii se iubesc
În paturi mari de spumă.
Vara femeile își plimbă copiii
În cărucioare mari
Făcute din elefanți albaștri.
Sunt interzise aparatele de fotografiat
Iluzii.
Nici o sticlă nici o sirenă pe țârm.
Un os de pește îmi amintește de ziua
În care turiștii au invadat ținutul
Înarmați în geamantane de piele
Plecam în weekend.

Și astăzi mi-e dor de
Ținutul roșu magnetic
Aralunia.

Portretul mamei

Mama are ceva din bunul simț al Madonei. Din naivitatea cadourilor de Crăciun. Își lasă discretă umbra în piețele aglomerate, prin autobuzele prăfuite, la locul de muncă.
Ea nu este femeia șirurilor nesfârșite de bărbați, ea este femeia copiilor ei.
Mamei nu-i place noaptea Sf. Bartolomeu, nu-i place bărbatul care mă poartă pe umeri ca pe o pradă.
Se bucură de intimitatea pitulicilor din servanta bunicii și în fiecare dimineață șterge plăcile de patefon.
Treizeci și unu de ani cu privirea ațintită pe luminile din suflet, pe silueta mea conturată câteodată diurn.
Spre seară, mama cu gura încă strâmbă de chinurile facerii pășește marginea abruptă a realității poemului

Vine o vreme

Vine o vreme când ploaia fisurează caldarâmul
Când miroase prea tare a toamnă.
Vine o vreme când te întorci acasă cu pălărie de fetru în baston
Vine o vreme când *rubrica de știri e un exercițiu de luciditate*
când expiri în buza sfârtecată a filmului
Enjoy with me
Când ți se dă un premiu
pentru mașina de inventat poezi.
Când ți se publică amintirile post-mortem
Vine o vreme pentru toți dragii mei.

Maidmoissele Albert

Deschide fereastra și face cu mâna bursucilor de grădină
Își udă în fiecare după amiază begoniile
Hrănește peștișorii de apartament
Ridică capacul pianului
Privește pământul negru stingherit de gângăni
Îngaimă câteva note.
E bolnavă de oftică
Camera e strâmtă
Patul strâmt
Rochia pătată
Mătasea draperiilor grea.
Înserarea mov trece
Mânându-și aripa rea.

Poetul de pe .... lună

She talks about me

Vorbește despre mine
Despre cum se sfătuiesc vrăbiile de curte
Despre bucuria de a rămâne chivernisit
Despre nopțile în care simt biocurenții în bucătărie
Despre cei care mor la marginea drumului
Și despre cei care gâlgâie pe patul strâmt al puștii
Despre memoria hainelor croșetate
Și respectabilitatea gândacilor porțelanați
Despre cum miroso bascheții din camera bunicii
Și desigur despre multe multe alte lucruri...

Otilia, prietena mea

Vă avertizez că imaginile prezentate sunt deosebit de șocante.

Prietena mea, Otilia, are doi copii - un băiat sănătos, îl cheamă Victor, celălalt e un copil cu dizabilități. Un ochi îi surâde și e verde colorat, celălalt îi lăcrimează tot timpul. Nu te speria, așa sunt ochii mei, mi-a spus când am cunoscut-o.

În fiecare dimineață respiră adânc, exersează căderea .

Visa să cânte la pian. De aceea, în fiecare seară își pune mâinile într-o batistă specială, pe care o păstrează cu grijă într-un anume dulap. Se retrage apoi discretă în adăpostul visului.

Nu-i plac despărțirile, îmbrățișările, surâde, șterge ușor de salivă grumazul copilului, s-a obișnuit să trăiască așa, în arătătorul lumii, iar când obosește face dragoste la întâmplare, în parc.

Mi-a mărturisit odată - dacă mă vor atinge rădăcinile neliniștii, aș vrea să iau forma unei păpădii.

Crochiu

Valul nr. 45

Întotdeauna perfect.

Același soldat desăvârșit.

Fără de care nu ni s-ar cuveni această nețărnută patrie de ape.

Trece o femeie frumoasă

La întâlnirea cu ploile.

Iubito,

Să împărtășim veselia acestei ultime zile de vacanță,

Mâine, pasărea MORTIS ni se va strecura încet în casă, ne va pătrunde în lucruri, ni se va impregna în piele

Descumpănire

Nu pot să identific nicio
figură de stil
pisica prinde vrabia din
marginea
acoperișului
chiar îi face plăcere să
identifice
aripile pregătite de zbor
cine trece cască ochii și
nimic altceva
poate-i singura cădere a
soarelui
peste creștetul
porumbeilor

Nu e ceva ce-ar aminti
de zbaterea florilor înainte de a adormi
eternii pruni

Pot așadar să închid ochii
imaginându-mi sosirea păsărilor de
primăvară
probabil mi se pare nimerită
o asemenea așteptare
duce undeva atâta vreme cât soldatul
își încarcă arma și ochește rândunica
oho, zvăpăiata rândunică reîntoarsă
din noaptea anotimpurilor

Scoica flămândă

Putea fi vorba de eroare
sau mai degrabă de iluzii
oricum exorbitantele orgolii
invadau vitrinele deceniului șase
cu amăgiri în formă de roată

Noaptea orașul părea un animal
neajutorat. Nu-i așa că la douăzeci de
ani ai timp să aștepti viitorul
deși nu se poate exagera prea mult?

Astăzi mi se spune: mai la dreapta
există turnul și mărul său de aur
ca un tăiș neștiut ce macini
adormitele maluri

Mi-e de ajuns răspund, memoria mea
devine o scoică flămândă
peste care cineva vântură nisipul Eladei.

Ion Beldeanu

Steaua incoloră

Pentru steaua decolorată a vântului
n-aș putea să ridic nicio floare
E dimineață și aerul moale
răsuște filele toamnei
dincolo de porțile orașului

Acolo zace și victoria râvnită
ce ai putea spune tu
cel care ascuți această palidă
mișcare a clipelor?
Nu-i așa că orele mor
precum ierburile pierdute
sub ploile nemiloase
iar timpul se subțiază îndurerat
dovadă că nimeni nu are
pentru ce să revină.

Iarba urcând

Dar nimic nu mai e de văzut
în sălile muzeului de flori
numai meri sau poate cămașă de noapte
din care cântă cele șapte coroane
pentru ispitele noastre uitate

Am să sar în coama unui cal
ca și cum aș evada din moartea
minuțios pregătită
Povestește și spune-mi dacă
îmi stă bine când zbor
dintr-o întâmplare în alta

ce frumos se aude iarba cum cântă
din nou va ploua peste zile și clipe
Acum iată se face seară și încep întrebările
eu am să ies să le aud venind

Dar dacă n-am să știu să răspund?

Poveste de dragoste

Odată,
Când tu mă iubeai,
Lumea nu mai era la locul ei.
Soarele răsărea dinspre miazănoapte,
Luna venea până la noi pe topoganul stelelor.
Când tu mă iubeai,
lumea nu mai era la locul ei, și nici inima mea.
Fugea cu tine oriunde.
O țineai în palme
și ea dansa după tam-tam-ul fericirii.
Când tu mă iubeai...
...Odată...

*

Alerg să mă prind
în brațele desfăcute ale firii.
Alerg spre sărutul uitat
Și-mi cuprind tinerețea de mijloc.
Alerg să-ți sărut palmele,
Alerg și mă plec în fața ta.
Vreau să-ți spun,
Încerc să-ți strig și să-ți șoptesc
cu sute de glăsuri: Te iubesc...

Eu...

Sunt pasărea cu aripi de ceară
și caut căldura soarelui
Sunt un vis,
Sunt eu,
Sunt pasărea cu aripile arse de razele soarelui tău.
Nu mai am aripi...
Nu mai sunt pasăre?
și totuși sunt eu,
Sunt cântecul unei iubiri răstignite.

Dor...

Mi-era dor de surâsul tău, mi-era dor.
Niciodată chemarea mea nu era aceeași.
Știam, zărindu-ți umbra tulpure lângă fereastră,
că cineva putea să ți-o risipească;
și vama
ai plătit cu soarele chiar,
care astăzi a răsărit mai devreme.

Monica Manole

Tribuna oficială a tăcerii

Sunt într-un punct mort unde toată lumea tace
și unde mi se spune că trebuie să orbesc.
N-am voie să mă mai văd cu adevărul
Pentru că m-ar îndemna la strigăte deperate.
Așadar, eu tac... tu taci...el tace...
Alături, asasinii atâtor ere tac și ei,
Iubirea tace,
Durerile amuțesc.
Tribuna oficială a tăcerii
e plină de morți care-au tăcut
de când li s-a făcut semn că trebuie să se nască...
în tăcere.

Primăvară întâmplătoare

E primăvară...
Întâmplător ochii tăi sunt senini și fiți,
Buzele tale sunt primăvara trupului meu
ca un foc mistuitor.
-E primăvară! îmi spun
Sărutul nostru e și-al ei.
-E primăvară! repet...
Din întâmplare ne iubim iarăși,
Din întâmplare sunt azi minunată.
Îmi îngrop fața în părul tău
și mă pierd în tine recunoscătoare.
Iubirea acum e o primăvară
și primăvara ne dăruie mireasma ei cu totul întâmplător.

Nicolae BACALBAȘA

Nesimțitul

Era scund, chelbos, arătând ca unul care s-a născut bătrân.

Mâncat de molii din clipa când a apărut pe lume.

Ce dracu' l-a mânat să facă neurochirurgie?

Avea și ceva spate, tată-su doctor, era coleg și amic cu Mincu, îl de îl trata de diabet pe Ceaușescu și a rămas ministrul sănătății și după împușcarea pacientului.

Era un fel de aghiotant al lui dom' Profesor.

Se pricepea la computere, îi ținea corespondența.

Făcea și pe șoferul, el conducea, dom' Profesor moțăia în spate.

De ce se complăcea?

Era și el o parte din dom' Profesor, o parte din putere. A dus-o așa până când într-o zi, după ce o tot cocea în suflet (avea zece ani de când era medic specialist) a spart buboiul în timp ce era la volan.

Vroia și el să facă o operație în viața lui ca mâna întâi.

- Știți, dom' profesor, m-am gândit. Sunt pregătit. M-am uitat la alții, am citit. Vreau să fac și eu o operație.

Dom' profesor a tresărit din dormitarea pe locul spate dreapta, locul de onoare, profesoral.

- Ce vrei, mă?

- Să operez.

- Nesimțitul! Oprește! Ce i-a trecut prin cap nesimțitului! Na o sută de lei, marș de la volan, ia-ți un taxi! Ce nerușinare!

A doua zi, printre doctorașii ce îl pupau în fund, când, de fapt, le venea să-i smulgă cu dinții carotida:

- Auzi, mă, nesimțitul! Ce i-a trecut prin cap măgarului ăsta...

Dimitrie Lupu

GAMBIT

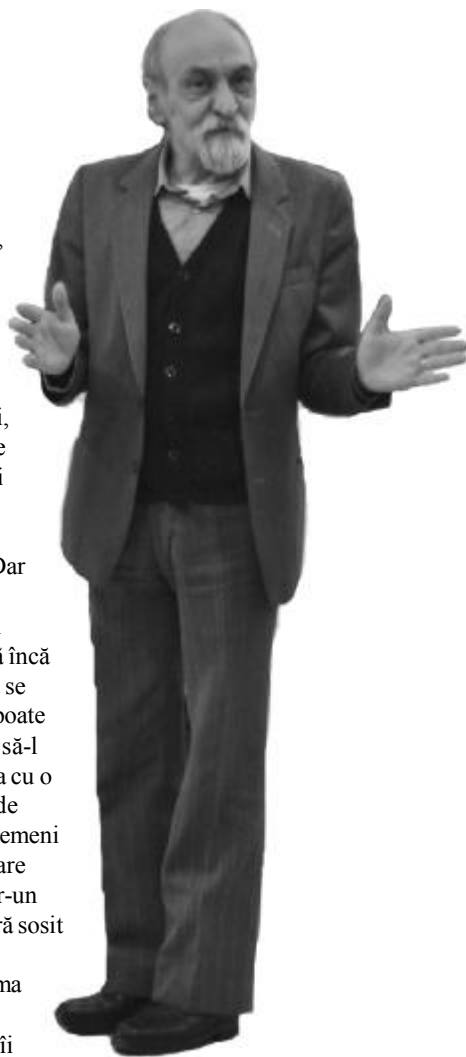
Marat Țvetenco își cârpăcea barca: pene de lemn aduse din secure și cuțit, smoală, călți și vopsea. Voseaua bună, procurată prin cineva de la vapoare, rezistentă la apă, venea pe urmă. Timpul nu i-o prea îngăduia, că spre seară avea aranjată o partidă de șah cu Saavedra, dar înflorise primul zarzăr, cel din capătul străzii care dădea drept în lac, că de aceea o și numiseră oficialii strada Lacului, copac zdravăn să-l cuprindă abia brațele unui bărbat în putere și venea o fărâmă de timp bun pentru pescuit, până începea bătaia peștilor.

Un fel de ciudățenie a locului și pomul ăsta. Că zarzării nu cresc ca teii, castanii și arțarii din Grădina de din vale, ci mai cu zgârcenie și trudă și nici nu se ridică atât de sus. Că viața lor și a pomilor fructiferi în general, e mai scurtă. Mai plină, dar și mai scurtă. Că pomul nu-i ca vietatea, s-o ia din loc după cele trebuitoare vieții, ci unde s-a nimerit să-i fie datul, apoi acolo îi este și traiul și netraiul și rodul; în năfura lui de țărână; și cât poate trage de-acolo atâta-i a lui. Dar zarzărul Țipor -așa îi spunea lumea, după gospodăria lui Alia Țiporov, ultima dinspre lac, fiindcă se întâm-plase a fi vecini-, crescuse înalt, avea crăci puține și lungi de nici nu le puteai numi coroană, răsfirate nici în sus, nici în părți de parcă încă nu se dumirise dacă de cer sau de pământ aparține și încă șovăia de partea cui să se dea. Ori, poate, credea că el nu ține de nici o parte, ci-i liber și de sine stătător; poate chiar l-ai fi auzit spunând ceva de felul ăsta, dacă i-ai fi fost pe plac și ai fi știut să-l ascuți. Ce mai, era un pom aparte. Poate de aceea și crescuse așa înalt și înflorea cu o săptă-mână-două înaintea tuturor. Altcum ce puteai crede despre un copac atât de altfel decât e în firea copacilor, care, pe deasupra, se mai căpătase și cu nume, asemeni omului și dobitoacelor de pe lângă casa lui?! Păcat că l-au năpădit uscăturile! Mare păcat! Că uscătura se-ntinde repede, e cangrena copacilor cum s-ar spune, și într-un an-doi adio zarzărul Țipor, cu aerul lui șăgalnic-sever, adio început de primă-vară sosit înaintea primăverii! Și-apoi, ce loc gol ar rămâne în cer pentru toate diminețile și zilele fără soare! Dar așa se-ntâmplă când lași toate trebile publice numai în seama celor plătiți pentru ele.

Ieri dimineață, când ieșise Marat să arunce grăunțe la orătării, privirea îi fugise spre zare, să cântărească ziua după începutul luminii și pata alb-rozie a lui Țipor îi sărise, neîngădui-toare, în ochi: *A venit primăvara! Tu ce faci?!* Iaca făcea și el ce putea: Dădea de mâncare pă-sărilor, rânea la vacă și la porc, aducea apă de la fântână - că aia de la canal, vai de steaua ei!-, mai punea câte un lemn în sobă; m-de, ca omul singur pe lângă casa lui.

În unele dupăamiezi mai făcea câte o partidă cu Alejandro Saavedra, cu piesele lui din fildeș, îngălbenite de vreme, și atunci timpul fugea ceva de speriat, de te trezeai pe-ntunerice ai uitat de apă, de foc, de orătării și dobitoace, ba ai uitat și de tine. Că la jocul de șah rostul nu-i să câștigi, cum cred unii, ci să lupti frumos, ca *un cavalier subțire*, cum spune Alejandro; și cei subțiri la minte și la inimă iubesc frumu-seștea mai mult decât izbânda într-o înfrun-tare! Nici vorbă să fie izbânda întâi! Nici vorbă! Frumusețea e totul aici. Ba și în lume tot ea-i prima, oriunde. Însă într-o înfruntare se vede cel mai bine. Și frumusețea cere timp și numai spre a o deosebi de cele doar aparent frumoase, dar încă s-o gândești, să ți-o închipui în lumina dreaptă, senină, stând mândră între toate cele de parcă ar fi singura gândită de Dumnezeu, iar celelalte sunt doar resturi, ca gunoaiile și molozul când îți ridici o locuință luminoasă?

Sunt multe frumuseți pe lume, după toți cei care caută frumosul, dar lui i-a fost dată aceea a înfruntării cavaleresti. Altfel de ce să-l fi adus Dumnezeu pe bunicul lui Alejandro Almiente Saavedra în Vadul Ungurului, cu figurinele lui din fildeș, într-o cutie ca ruptă din soare, cocoloșită într-un covor arăbesc, tocmai pe fundul cufărului?! Că pe-atunci Vadul Ungu-rului era doar o așezare pescărească, înteme-iată de niște ucrainieni aduși încoace de o furtună de vară, după câte se spune. Au lăsat barca la voia vântului, ca orice pescar priceput când vremea îi e potrivnică și soarta i-a aruncat aici, tocmai când ei credeau că le-a sunat ceasul; Au văzut că locu-i bun, mai bun decât întâlniseră până atunci și au rămas. Asta încă se mai poate vedea: Jos - Brateșul, ciuintit și bălțit acuma, dar larg câtu-i zarea pe-atunci, iar deasupra, pe pământ zdravăn, satul, unde bărbații încă mai poartă brăie late în care-și înfig cuțitele, la îndemână, că-n lotcă nu-i timp să cauți în dreapta și-n stânga; în zilele sărbă-torilor mari flăcăii împacă hore pe maida-nul din fața fostei primării; iar când coboară de plăcere în oraș - uneori în grup, pe cai gătiți cu pamblici, canafi și zurgălăi - cei cu inimă-n ei își pun câte-un restu la brâu, că nu-i voie cu cuțit pe-acolo. De-aceia li se și zice *bouarii: Bouarii din Vad.*

Și-apoi, de ce să-l ducă domnul învățător Arvinte pe el, un pui de țăran la urma urmei, într-un palat al copiilor - chiar așa îi spunea: *Palatul Copiilor*; și arăta ca un palat adevărat, doar ceva mai din economie făcut-, numai fiindcă putea să deseneze bine case, co-paci, oameni, oi, câini și toate cele, dacă nu pentru a vedea ce-i acela jocul de șah?!

Așa se face că mai târziu, când Alejandro a întrebat la cărciuma lui Raspunghel, într-o seară, dacă știe careva să joace șah, el a putut răspunde: *Io știu cum să mut piesele, da-i greu de jucat.*

Și chiar i-a fost greu până a priceput ce-i acela un atac din față, o învăluire, o pătrundere, un sacrificiu, o retra-gere adevărată sau una amăgitoare. Dar Alejandro presăra totul cu povești despre bătălii vestite în care lucrurile acelea chiar se petrecuseră, de-ți rămâneau în minte ca fixate în cuie. Și frumusețea vine când începi să le amesteci, punând în planul de luptă câte ceva din două-trei ori chiar din toate câte puțin, atâta cât se cere. Cam ca într-o mâncare ce nu mai e nevoie s-o dregi când o ai în farfurie, că și de ici între timp altceva în gură, apă, vin ori rachie gustul dintâi nu i se pierde, ci crește sau scade pe măsură, răspunde bine și bucuria *mâncării* rămâne întreaga-gă. Ba încă lasă loc și unui plan mai scurt în planul dintâi când vrei să încerci o pătrundere neașteptată ori să preîntâmpini o diversi-une a frontului advers, dacă l-ai întocmit cum trebuie.

Frumusețea asta ar putea arăta cam rece văzută din afară. Dar nu-i deloc așa pentru cel prins în vârtoarea ei. Inima e la datorie, una cu mintea și fiecare mutare, oricât ar părea de neînsemnată, e hotărâtă numai împreună. Că inima-i atoate-știutoare, e locul unde iscoadele întregii ființe, știute ori neștiute de tine, trimit continuu semne despre amănuntele bă-tăliei, iar ea le înfă-țișează minții spre a le cântări laolaltă. Când Isabela clipește -că după Izabela de Aragon, cel mai puternic om din regat la vremea ei, se chiamă figurina aceea regină-, regele Filip a și mișcat degetul mic, iar generalii au și înălțat sabia în semnul convenit pentru schimbarea ordi-nii de bătaie, corespun-zătoare noii situații de pe eșichier. După caz, un soldat, un pluton ori o companie se va trans-forma pe clipă în zid, în pinten sau în tăvălug; cavaleria va șarja ori numai se va preface că frânge direcția atacului - de aceea și mutarea cailor pe tabla de șah are întotdeauna forma lite-rei L (mare de tipar) -, divi-ziile de care de luptă vor tăia breșe sau măcar una dintre ele va tropăi amenințător. Dar orica-re dintre aceste încer-cări sau răspunsuri -și sunt destule-urmează liniile clare ale unei viziuni, oricât de fără rost sau încurcate ar părea celui ce nu înțelege planurile strategice ale celor două oștiri; Ori cum, la nevoie, în desfă-șurarea generală, își face loc trama unei tactici, ca și cum ai muta locul unei virgule într-o frază, schimbând și întărind sensul și rostul întregului.

Totu-i să nu crezi că înfruntarea se petrece numai între armate, pe câmpul de luptă, dacă vrei s-o înțelegi. Uită-te la tine câți supuși dirijezi în fiecare clipită, chiar dacă ți se pare că nimeni și nimic nu ți-e supus; privește în jur și ia aminte la tot ce te-ncon-joară și vei afla. Dar orice ți-ar fi dat să faci, să gândești întotdeauna planuri și răspunsuri frumoase în ce te pri-vește, fiindcă numai frumusețea câștigă, deși necunoscătorilor li se arată ca și cum ar pierde mereu.

*

Piese de așteptau de cu seară, rânduite cum trebuie, pe masa curată din *casa* de tinere, că la Alejandro nu era chip de liniște din pricina ginerilor, nurorilor și a liotei de plozi neastâmpărați. Când aranjau câte o partidă, Alejandro Saavedra scotea cu o zi înainte minunata cutie din sertarul totdeauna în-cuiat cu cheia de pe inelul lăntugului pe care-și ținea ceasul, o aducea la Marat Țvetenco, pătrundea împreună pe ușa din față, nu pe cea îngustă care ducea în dormitor și la bucătărie, în camera mirosind dulce a busuioc și levănțică și așezau împreună figurinele pe câmpul cu pătrate ma-ron și aurii. Astfel *oștile* aveau timp să se obser-ve, să se cântărească și fiecare combatant să imagineze din vreme mijlocul de a o scoate cu bine la capăt cu oricare dintre adversari și, mai cu seamă, fru-mos, dacă în focul luptei întâmplarea i l-ar fi scos în cale.

Pentru partidele cu Marat Țvetenco, Alejandro Almiente Saavedra se îmbrăca întotdeauna cum se cuvine a ieși în lume: costum sobru, la două rânduri, cămașă negre-șit albă, cu jabou, vestă din pichet în carouri mari, cu lăntșorul cea-sornicului prins la a treia cheutoare, să facă buclă de-un lat de palmă, *panama* neagră pe cap și sticla de lichior de curacao învelită în foiță de staniol. Sosi punctual, privi pe deasupra porții, îngăduitor. Nici nu-și mai amintea câți ani trecuseră de când Marat îl lăsase să aștepte în drum; întotdeauna îl găsea așteptându-l în cadrul porții, gătit în costumul de dimie, proaspăt ras, cu pălăria gen vânător sub braț, fiindcă de obicei el purta șapcă. Și cum așteptarea se prelungea, făcu câțiva pași în dreapta, apoi tot atâția în stânga; simetria este începutul frumuseții și mișcarea aceasta nu-i putea afecta liniștea sufletului. Apoi, aștep-tând, își scoase, discret, ceasul, îi săltă capacul: Se duseseră deja un-sprezece minute și al doisprezecelea sârise de jumătate. Dar nu se făcea; nu, nici vorbă! Nu poți bate așa în poartă, când ai convenit cu stăpânul casei un timp exact. Se mai plimbă în dreapta și-n stânga, pași numărâți într-o parte, și tot pe atâția în cealaltă; își mai privi o dată, ferit, ceasornicul. Hm! situa-ția începea a deveni jenantă; privea lumea, mai ales femeile și copiii, de pe după perdele, de pe după colțurile caselor, de pe după ulucile gardurilor. Cât să fi trecut? Dar să scoți pentru a treia oară ceasul... Nu, nu se făcea! Unsprezece și cu optsprezece, plus de-atunci încoace... Alejandro Almiente Saavedra îndrăzni: își îndoi degetul arătător pentru a lovi mărunț în scândura porții, însă dincolo, în ogradă, în grădină, în casă nu se întâmplă nimic. Oh, și-i pregătise lui Marat Țvetenco o partidă! Poate mai era o

șansă. O deschidere atât de frumoasă! Asta o recu-noscuse și Țvetenco: *Mai rar deschidere ca gambitul!* Și furat de gânduri, își dădu seama că bătea pentru a treia oară în poartă și că bătăile prinseseră tărie și intensitate. *Ei, fie ce-o fi!* hotărî fără cuvinte: Împinse poarta, își scoase pieptul în față și păși drept, conștient de importanța momentu-lui. Marat Țvetenco n-avea să considere aceasta o abatere de la frumusețea comportării; situația o impunea.

În mirosul plăcut al încăperii, ferit de privirile indiscrete, Alejandro Almiente Saavedra se simți dintr-o dată bine; orice grijă dispăruse. Piesește așteptau cuminti, cum le așezaseră amândoi ieri de cu seară. Oastea maură, cu capetele ei de chihlimbar, părea mai hotărâtă; barbari neînfricați, necunoscând decât partea joasă a frumuseții, izvodită din mândrie. Pe când cea în întregime din ivoriu se afla deja pe treptele credinței și înțelegea că spiritul de sacrificiu este un dar al Luminei, singura frumusețe fără de seamăn. Își frecă ușor palmele, mulțumit: *Ei, acum să te văd, don Marat!* Și făcu prima mutare. Mai vorbă, era o deschidere perfectă! O admiră îndelung. În minte îi vedea liniile de forță: Fildeșul curat înainta, lovea din flanc, se prefăcea a da înapoi, iar cu mutarea următoare penetra până în inima întăriturii maure, vârful spadei de ivoriu se sprijinea pe grumazul emirului. Cum se și pe-trecuseră lucrurile în vremea regelui Filip și a reginei Isabela. Ai-ai! și Ai-ai, păgânilor!

Ce bun ar fi fost în clipa aceea un strop de lichior de curacao! Dar, desigur, nu se făcea să desfunde singur sticla. Ori putea s-o treacă drept arvună a victoriei întrezărite? Oare don Marat Țvetenco l-ar fi socotit un gest lipsit de frumusețe? Însă nu mai află răspunsurile nicio-dată, fiindcă bătăi gră-bite în poartă îi spulbe-rară bucuria.

Încet, impunân-du-și ținuta și mersul unui adevărat hidalgo, Alejandro Almiente Saavedra ieși în prag, înaintă un pas, demn, pe prisma din ceamur:

-Cine-i acolo? Don Marat Țvetenco nu-i, momentan, acasă. Re-veniți mai târziu.

-Păi nu-i, spuse de dincolo de poartă un glas pierit. Nu-i, c-a picat din copac. Poarta se dădu în lături și omul apăru în deschizătura ei, urmând grăbit: S-a suit în copacu' Țipor să-l curețe de uscături și...

-Cine ești?! tună fără a ridica deloc vocea Alejandro Almiente Saavedra.

Bărbatul se încurcă o clipă lungă în chiar sim-plitatea întrebării. Știa cine este măcar după nume, dar știa și că nu asta îl întrebuse cel drept și înalt de pe prispă. Se reculese:

-M-a trimis el, nea Marat, să-ț spui că l-a luat, cu salvarea, la spital. 'Cea că-i musai să-ț' spui, da' mneata nu erai acasă.

Cel de pe prispă își plecă bărbia în piept, socotind ceva, în gând, un răstimp:

-Și-i grav? zise în cele din urmă.

-Îi, bre, c-o leșănat!

-A leșinat?!

-Cum îți' spui, bre! Di pi ci mhi-o zăs să-ț' zăc matali, o leșănat!

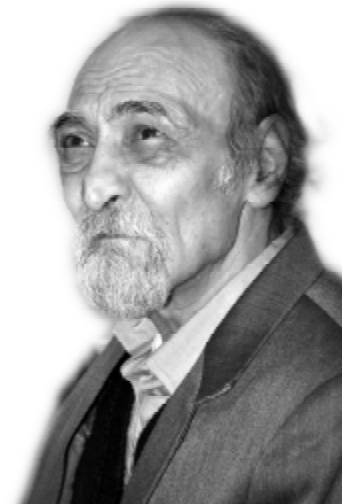
-Bine, solule de ispravă. Mulțumesc. Acum poți pleca.

După ce mai zăbovi un timp în gânduri, pe prispă, Alejandro Saavedra se întoarse în cameră spre a strânge minunatele piese în minunata lor cutie. Și îi părea atât de rău! Atât de rău! Ce partidă ar fi fost asta cu o așa deschidere! Ce partidă, Dumnezeuule! O deschi-dere cum alta nu-i! Ce forță! Ce tărie! Ce frumusețe! Merita s-o mai privească o dată, îndelung.

Și cum privea tabla de șah, cu încântare și părere de rău totodată, pionul maur din fața reginei făcu un pas înainte. Vasăzică, mau-rul nici rănit și doborât la pământ nu se lăsa?! Uimit peste poate, dar impunându-și eleganța gestului, Alejandro Almiente Saavedra făcu, automat, următoarea mișcare, și, cu stupoare, văzu că *maurul* răspunde corect. *Ei, comedie!* își zise, cu inima zvâcnindu-i nebu-nă în gâtlee. *Dar asta nu se poate! Nu se poate!*

N-am auzit niciodată de cineva care să fi răspuns cu un gambit în fapt unui gambit pro forma! Și în ceea ce privește mili-oanele și miliardele de partide de șah desfă-șurate pe fața pământului avea dreptate: gambitul e unul singur, a neîn-semnatului pion alb, pentru fiecare partidă în parte. Însă în viața de fiecare zi nimeni nu poate spune câți inși primesc *darul* accesului la frumusețea deplină, ca împlinire a dorinței trăită îndelung ori numai pentru că au răspuns cu toată ființa lor unei provocări formale în abia sesizabila clipită când însăși Frumusețea i-a chemat. Încremenit de admirație și respect, Alejandro Almiente Saavedra se așeză pe scaunul din spatele figurinelor de fildeș curat, scoase dopul sticlei cu pântecule ideal rotunjit, turnă câte un deget de lichior în cele două pahare suple și își trase mânecele în sus atât cât i-o îngăduiau butonii din aur cu coroană ducală în relief. *Atunci, să ne înfruntăm, frate!*

Clinchetul fu abia sesizabil, fiindcă don Alejandro Almiente Saavedra știa cu câtă finețe trebuie ciocnit un pahar lung aflat singur pe o masă. Băutura avea gustul bucuriei calme.

Katia NANU

(piesă în patru tablouri)

La noi, în RAI

(fragment)

RAI - Reședință Aproape Individuală

Lia Danilescu - peste 70 de ani, subțire, mignonă, vioaie

Leon Danilescu - peste 70 de ani, înalt, adus de spate, înțelept

Alina - fiică, peste 30 de ani, decent îmbrăcată, ochelari

Matei - fiu, 22 de ani, blugi, aer adolescentin

Tabloul I

O cameră micuță, cu trei pereți vizibili, puțin spațiu. Vrafuri de cărți, discuri, un birou, o masă, o canapea. Pe pereți multe tablouri, tapiserii, farfurii, ceasuri imense doar cu o singură limbă, arătând fiecare altă oră. Pe masă, sfeșnice, serviciu de ceai, tăvi de porțelan, pe birou alte cărți... Cei doi sunt în scaune cu rotile pe care le manevrează greu din cauza aglomerației. Nu se vede nicio fereastră. Denumirea încăperii este însă afișată vizibil, pe peretele din spate.

Lia

- E sufocant! Nu-mi mai amintesc exact condițiile din prospect, însă cu siguranță nu m-am așteptat la așa ceva. Cum o să locuim aici amândoi?

(Se învârte cu scaunul pe loc privind în toate părțile)

-Nu spun că nu mă bucură biblioteca, chiar așa, în dezordine. Întotdeauna mi-a plăcut să citesc. Și tablourile, uite câte tablouri, îți fac viața mai frumoasă.

Leon

-Care viață?

Lia

-Viața de după moarte. E un fel de a spune... Oh, scuză-mă, nu m-am prezentat. Sunt Lia Danilescu. Dumneavoastră?

Leon

-Leon.

Lia

-Leon și mai cum?

Leon

-Nu-mi amintesc. Am uneori niște pauze de memorie...

Lia

-Știi cum este. Mi se întâmplă și mie. Însă despre Reședința asta știu exact cum mi-a fost prezentată. Un loc minunat în care să te retragi când ai obosit de atâta viață, să poți fi liniștit, să-ți petreci cum s-ar spune veșnicia civilizat. Am analizat toate variantele. Singură nu mi-ar fi plăcut. Cu toate cărțile și muzica... apropo, ce muzică vă place?

Leon

-Clasică, jazz, nu mă prea omor după chestiile alea stridente. Mă doare stomacul dacă îmi bubuie tobele la ureche.

Lia

(Bate din palme)

-Ce bine, și mie la fel. O să ne înțelegem perfect. Știți, fără supărare, mi-am imaginat conviețuirea cu o persoană de sex feminin. Cineva complementar. După cum spune și denumirea- Reședință Aproape Individuală. Adică o prietenă, o persoană cu gusturi apropiate... (ușor jenată) Nicidecum un bărbat... Condițiile nu mi-au permis să aleg persoana. Mărturisesc, n-am fost chiar ușă de biserică, mai o cafeluță, o țigară, am mai greșit și eu. Existau și nivele superioare...

Leon

(Curtenitor)

-Nu vă faceți probleme, înțeleg. Situațiile noastre par să fie asemănătoare. Nici mie nu mi s-a permis să urc mai sus. Pentru mine, însă, e o plăcere, vă mărturisesc. Nu speram să fiu atât de norocos, să întâlnesc o persoană atât de plăcută ca dumneavoastră...

Lia

(Tușată)

-Sunteți amabil. Vă asigur că pot să fiu cât se poate de discretă, pot să și tac, numai să îmi atrageți atenția dacă vă obosesc...

(Încearcă să se deplaseze către un teanc de cărți)

-Of, e greu cu căruțul ăsta. De câțiva ani m-au cam lăsat picioarele, parcă sunt amorțite de la genunchi în jos, am avut un AVC și nu mi-am mai revenit niciodată complet. (Se apleacă, ia o carte) Uite! ”De veghe în lanul de secară”, chiar îmi doream să o recitesc. Poate reușesc să reconstruiesc ceva din adolescența mea. Știți, e ciudat, dar nu-mi mai amintesc decât fapte, cum am luat un premiu la olimpiadă, cu cine stăteam în bancă, campionatul de handbal, ședințele la UTC. Fără niciun fel de trăire personală. Știu că eram o tânără sensibilă, scriam poezii, însă nu simt nimic din ce simțeam atunci. Trebuie să fi simțit ceva, o pasiune, o revoltă, altfel cum aș fi scris poezii, înțelegeți?

Leon

-Pentru mine e simplu. Nu mai știu demult cine sunt. Trăiesc fiecare clipă ca și cum ar fi prima. Într-un anume fel, sunt un nou născut. Un privilegiu pentru cineva care a trăit atât de mult... Însă cărțile mi le amintesc. Salinger a fost printre preferații mei.

Lia

-Dar Steinbeck? V-a plăcut Steinbeck?

Leon

-Pot să recit din ”Joia dulce”. Știu pe de rost ”Pășunile Raiului” și am recitat de multe ori ”La răsărit de Eden”.

Lia

-Ciudat, aș fi putut spune eu asta. Sunt cărțile mele preferate. Nu cumva sunteți printre cei care au citit ”Poveste fără sfârșit”?

Leon

-Michael Ende? Mă reîntorc la ea ori de câte ori mă simt singur. Când mă sperii pentru că nu-mi amintesc nimic despre mine. De aceea am și acceptat proiectul ăsta. Să ajung în propria mea Fantazia, înconjurat de cărțile preferate, o veșnicie pentru a recrea magia imaginației.

Lia

-Ce frumos ai spus asta! Te-ar deranja dacă ne-am tutui? Poate e cam devreme, încă nu ne-am cunoscut suficient... Sunt prea îndrăzneață?

Leon

-Nicidecum. Spune-mi Leon. Lia vine de la Lia-ciocârlia? Cânti sau zbori?

Lia

-Îmi sună cunoscut. Mi-a mai spus cineva așa. Probabil e o coincidență... Cânt, cântam, așa de plăcere, doar pentru mine și... (îi este greu să-și amintească) nu mai știu cine. De zburat nu mai zbor decât cu gândul.

(Reușește să miște căruțul printre masă și canapea. Se întinde către ceainic.)

-Am putea bea un ceai. E tocmai ora potrivită.

(Se uită la ceasuri)

-Sau ar putea fi. Timpul e cam împrăștiat aici. Cum o să ne orientăm? Fiecare ceas arată altceva...

Leon

-După bioritmul personal. Nu simți că trupul tău bate exact ora cincii?

Lia

-Five o clock. Da, mi se pare că este tocmai ora ceaiului de după-amiază. O să-l prepar pentru tine.

(Se întinde deasupra mesei)

(*va urma*)

Răzvrătirea limbii române în poezia lui Grigore Vieru

Continuare din numărul trecut

În spectrul tematic vierean Limba Română ocupă un loc important, este, după cum susține Adrian Dinu Rachieru, una dintre cele trei *divine teme*, alături de *Mamă* și de *Iubire* [7, pag. 16], iar în unele poezii apropierea dintre aceste trei aspecte ale ființării noastre întru spirit divin și național face ca ele să se contopească și să devină un tot întreg. De pildă, în *Glas de taină*, o poezie dedicată lui Ștefan Petrache, maica sfântă, care poate fi considerată, totodată, și imaginea mamei dăătoare de viață pe acest pământ, atinsă de aura sacralității prin îndurarea chinului nașterii, dar și cea a Născătoarei de Dumnezeu, este definită prin metafora *glas de taină*, întruchipând *graiul [...] de-acasă, dulce*:

*Maică sfântă: glas de taină,
Graiul meu de-acasă, dulce!
Cum lași ziua ca pe-o haină
Fără tângă că se duce.*

Într-o altă poezie, intitulată sugestiv *Metafora*, Grigore Vieru definește *graiul* ca fiind o apă adâncă și strălimpede în care trebuie aruncați copiii pentru a vedea cum înoată. Semnificația acestei metafore este profundă și necesară mai ales din punct de vedere al conștientizării importanței creșterii generațiilor de copii în legea Limbii bunilor și străbunilor noștri:

*Îmi arunc în apă copiii,
În adâncă, strălimpedea
Apă a graiului -
Să văd cum înoată.*

A putea să înoți în apa graiului tău înseamnă, înainte de toate, a-i simți vibrațiile, a te contopi cu undele care prin apropieri și depărtări successive comunică nondiscontinuu cu adâncimile atemporale, mitice ale existenței neamului din care faci parte, cu „epicentrul spiritual” (Mihai Cimpoi) al acestuia.

Grigore Vieru s-a dovedit a fi nu doar „rapsodul” care a cântat cu măiestrie deosebită Limba Română, ci și un înflăcărat luptător întru apărarea acesteia de cei care „scuipând în datini și în limbă” se plimbă prin Basarabia transformată într-o gară. În poemul *Ridică-te*, din care deja am citat și pe care Fănuș Băileșteanu, autorul monografiei *Grigore Vieru – omul și poetul*, o pune alături, „cel puțin prin contextul în care s-a născut”, de *Un răsunset* al lui Andrei Mureșanu [8, pag. 97], Vieru realizează, cu sensibilitatea-i caracteristică, o relație antagonică, similară (ce-i drept, la o scară redusă) celei din *Scrisoarea III* a lui Eminescu, dintre pământul *de glorie*, care mai poate fi găsit doar *în străvechi istorii*, adică dintre trecutul de până la răpirea Basarabiei din trupul Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt și prezentul în care acest pământ românesc interriveran a devenit *o mină de sfeclă și de nicotină*:

*Pământule, tu cel de glorie,
Te caut prin străvechi istorii,
Că-n vremea noastră, de acuma,
Ce-am mai rămas din tine? Huma!*

(va urma)

Poetica Aerului în literatura feminină turco-tătară de limbă română din Dobrogea (II)

28

Lumea stelelor este o „lume a privirii”¹³, care ne emoționează sufletul, provocându-ne la visare. Astfel, și în romanul Selmei Calil Rașid, *Anifê (O tinerețe fără răscruce)*, stelele pot fi ochii cerului, se oglindesc mereu în „expresia de resemnare”, sunt asemenea unor copile angelice, pot evoca vremuri mitice: „*Uneori ni se întâmplă lucruri pe care nu le putem înțelege sau tălmăci.*” Femeia este un astrolog, un om înțelept care vrea să destăinuie destinul tânărului, iar lipsa gravitației constituie un mister pentru eroină.

Senia RESUL

Finalul romanului amintește de dezechilibrul cosmic care este sugerat aici de femeia care se stinge. Se știe că stelele nu au viață veșnică, și ele sunt supuse vieții organice. Totuși, finalul romanului surprinde prin renaștere în dezechilibru: „*Dar totul se termină mult mai repede. Deși operația demară cu bine, în momentul inciziei pulsul slăbi brusc. Doctorii intrară imediat în alertă. Pe de o parte medicul mamoș se grăbea să scoată copilul cât mai repede, în timp ce se făceau încercări de redresare a pulsului. Însă pe ecranul fosforescent bătăile inimii încetară chiar în momentul când copilul scoase primul țipăt. După vigoarea lui, se părea că micuța nu suferise prea mult în timpul travaliului deși căpătase deja o culoare închisă. În trupușorul fragil, viața părea să năvălească împreună cu primele respirații, în timp ce ultima respirație părea să se scurgea din trupul mamei.*”¹⁴

Pentru Sena Aziz Süleyman tăria stărilor de a fi este asemănătoare tăriei oului, amintind de un mit fundamental și anume mitul cosmogonic. Inima din care răsare un ou prezintă o semnificație aparte, deoarece reprezintă sediul trăirii umane la nivel cosmic și sediul visului și al eului profund: „*oul sărută doar/ perfecțiunea sferei/ e departe de ea/ pentru că fuge/ cu viteza luminii/ om. din ou/ ieșind copii/ mai veritabile decât originalul/ sfera doar stă alb/ și vede.*” (*Oul*¹⁵).

La Hayat Memiş aerul violent este reprezentat de vânt, furtună, uragan. „Expresie a mâniei cosmice”¹⁶ așa cum afirma Bachelard, aerul violent sugerează mânia poetei, înrăutățirea stării sale afective. În *Grădina viselor mele*: „*Pentru o clipă se oprește timpul/ Nu mai adie în viața mea vântul,*” iar în *Visând*: „*Valurile te vor legăna,/ Vântul îți va cânta,/ Frunzele vor dansa,/ Iubirea te va încununa.// Fiecare gând al tău/ Va fi o melodie/ Fiecare cuvânt,/ O poezie.*”¹⁷

În *Răsăritul de soare*¹⁸ apare furtuna infernală, atmosferă prielnică performării actului magic, iar încălzirea reface ravagiile puternice, simbolul decăderii. Aerul rece, pur identificat în poetica lui Hayat Memiş sugerează dorința de reînnoire a lumii. În *Viața*¹⁹ ... domină un aer de „*deșert*”, aer rece, edenic, pur, căci „*viața e o fantasmă*”. Aerul parfumat și muzical este specific unui spațiu paradisiac, identificat în poezii tip *Dacă iubirea ...*, *Un strop de fericire*, sau *Uitarea ...* unde apare sinestezia parfum - strălucire - cântec²⁰.

Astfel, aerul, alături de celelalte elemente bachelardiene, pe care le vom avea în vedere în alte lucrări, joacă un rol important în literatura feminină turco-tătară de limbă română din Dobrogea.

Note:

¹³ Jacques Derrida, *Diseminarea*, traducere și postfață de Cornel Mihai Ionescu, Editura Univers, București, 1997, p. 72.

¹⁴ Calil Rașid, Selma, *Anifê (O tinerețe fără răscruce)*, Editura Europolis, Constanța, 2000, p. 247.

¹⁵ Aziz Süleyman, Sena, *Cosmologia firii*, Editura ExPonto, Constanța, 2010, p. 34.

¹⁶ Gaston Bachelard, *op cit*, p. 88.

¹⁷ Memiş, Hayat, *Düs Bahçem. Grădina viselor mele*, Editura Golden, Constanța, 2007, pp. 93, 94.

¹⁸ Idem, *Bir Damla Mutluluk. Un strop de fericire*, Editura Golden, Constanța, 2006, p.93.

¹⁹ Ibidem, p. 95.

²⁰ Ibidem, pp. 99,103,94.

Dilatări vizionare

Magda Cârneli

Ciclurile poetice care compun volumul Magdei Cârneli, *Poeme TRANS* (*Tracus Arte, București, 2012*), orientează discursul spre un complex nivel planetar, ample panoramări având drept constantă fluiditatea imaginilor aparent centrifuge, aflate într-o perpetuă succesiune. Putem integra acest demers *Manifestului Transdisciplinarității*, cu știutul program holistic oglindind maximalitatea Ființei. Privirea poate avea ascendențe giganteste. Ochi hipertrofiat, creierul țese trasee care, într-o stare mundană obișnuită, ar fi supuse ocultării: *O orgă nebună. Creierul își varsă/ cascadele lui de vedenii și sunete,/ menajeriile și istoriile, timpii de cărbune și platină,/ mierea și laptele și petrolul,/ privind înapoi, alfabete, miraje, nirvane,/ și golfuri largi și întunecate păduri,/ amfiteatre și labirinturi umplute cu apă, adunând/ secundele toate în vaste grămezi de nisip,/ în delta uriașă din centru/ în matricea ascunsă, obscură.* Sunt desfășurări eclecticice care-și potențează impactul prin barochizante șocuri clar-obscur, extinderi uneori tiranice ale conștiinței. *Peste vârfuri arde soarele unui splendid delirium,* forțând orice are aparența limitei. Fiecare pas cheamă multiple descătușări, sensul transfigurării carnale fiind dictat de pluralitatea cutremurărilor. Astfel se naște bestiarul, sistematică ieșire din perimetrul celor ce se văd pe lumină. Magda Cârneli pătrunde într-o zonă stăpânită de necruțătoare vizioni, ambigue sinteze ale exprimabilului cu inexprimabilul, joc vezuvian cu aparență inexpugnabilă. Și totuși lipsa, acea inadecvare aproape epidemică, se opune atingerii nivelului absolut, apogeu al dilatării. Sângele, axă a oricărei lumi, oglindește toată sinteza universală. Constanta ascendenței e supusă unui ritm inedit, *îmblânzește dezlănțuitele fiare,/ înfiorând metalele grele, cuțitele, cuiele,/ încheagă dislocate organe, trezind amorțite sinapse,/ săturând creierele noastre stupefiate, în așteptare.* Totul pe un grandilocvent ton pasional, oscilatoriu, cotropitor. Melosul stăpânește cromatica proprie irecognoscibilei armonii înconjurătoare, avansând treptat spre o *asurzitoare tăcere.* Pe aceeași linie a paradigmei marilor plecări întâlnim deplasări extrapământene, refuzul vechiului și contopirea cu atipicul extincției, cu nemurirea onirică a spațiului interplanetar: *Asemeni unui vas arhaic plutind la întâmplare prin cosmos/ împrăștiindu-și jarul printre sateliți și comete/ aruncându-și în urmă/ roiurile de imagini haotice în praful stelar.// Ca să nu mai ai unde să cazi să revii/ ci să dispari prin fisiune prin fulger/ într-un voiaj spațial printre planete/ galaxii și big banguri îți căutai/ un mormânt celest/ pentru ca dispărând să nu mori niciodată.* Visul privilegiat inspiră o adevărată aventură a Ființei, cu ample tușe vizionare îmbogățind misterul greu penetrabil. Întâlnim pasaje artistice afine spiritului creației lui Paul Klee, creator ce și-a făurit propriul univers prin sintetizarea semnelor niciodate fixe. Din straniu și labirintic putem extrage noi semnificații. Ritmul asocierilor, opozițiilor, balansului este profund parabolic. Vibrația versurilor Magdei Cârneli rezonază cu forța extremă a profunzimilor, desprinsă dintr-o rară sensibilitate ce își propune sondarea energiei cosmice. Întrepătrunderea vieților atinge nivelul impresionant al ieșirii din timp, într-un joc inițiat marcat de succesive morți și învieri. Iată o regulă de ființare onirică: *visul să se viseze pe sine până la cea mai intensă trezie/ până la viața adevărată - o regenerare prin vis.* Aparent destructurată, mult invocata *mente* transfigurează datele realului, în cheie viscerală sau chiar ludică, spre a rezulta nesfârșite determinări tainice. Vizionarismul ia de multe ori și conotații dionisiace, îndrăgostiri abisale apropiate de fericire. Sfera transformărilor parcurge vaste cicluri existențiale.

Simultaneitatea ordonează diversele cosmogonii interioare. Ca o briză daliniană, peisajul se deschide imaginilor mai puțin contondente: *Stau pe faleză la o masă cu picioarele îngropate în nisip mișcător/ mănânc cuvinte moluște uscate distruse de marea lor/ apropiere de vid de absolutul celest și inexpugnabil;/ împrejur o mare sonoră și vineție se ridică lent peste nisip peste/ gleznele mele sunt pești repezi în apă ruginite monede/ pete de petrol desfăcând lumina crepusculară în mici curcubeie/ și un vas arhaic căzut din văzduh, rătăcit; Și totuși un nelămurit disconfort, persistentă angoasă, băntuie profunzimile. Maximalul aspirațional derivă din clarvederea ce ar putea integra universuri antinomice, pentru depășirea individualității. Vocația explorării ia valori apoteotice în poezia Magdei Cârnei. Iluminarea se scufundă în craterul magnetic al trupurilor iar ipostazierile sacramentale potențază nivelul reprezentărilor. Flagelante întrebări brăzdează obrazul divin: *De ce drumul care urcă spre Tine e atât de tăios, de cumplit? Pentru ce atâtea avalanșe, pustiuiri/ atâtea aspre capcane? Labirintul fără ieșire, distanță infinită, de ce? Tu totuși ne vrei./ Ne dorești. Tu ai nevoie de mine. Atunci pentru ce atâtea suferință, sfârșiere, durere pe calea îngustă/ care începe în oase, în carne, urcă în creier, coboară în inimă și sfârșește în întuneric?* Sunt subliniate inconsecvențele și incompletitudinile caracteristice ființei umane aruncate în lume. Timpul precarității machează adânc conștiința, structural conectată la *computerul universului* și în permanentă căutare a idealului, a elanului ascensional. Dar șansele reușitei nu țin de evidență, ci rămân infime, potențiale: *Suntem un lan imens de vibrații haotice, o recoltă de imaginație pitică pentru un metabolism/ interplanetar, suntem o crescătorie de prunci zburători de viitoare nave intergalactice, dar numai/ puțini dintre noi vor deschide ușa închisă ermetic mica fisură dureroasă și strâmtă și vor ajunge/ dincolo, la astre.* Entitatea Absolută se vede confruntată cu Infinitul celor create. E imaginat traseul unui voiaj prin corpul Marelui Om, cu toată pluralitatea meandrelor presupusă de un asemenea gest revelator. Condiția androginică, totalizatoare, se află la capătul acestei fabuloase acțiuni: *Am privit înafară, am privit printr-o fereastră rotundă: eram într-o feastă, într-un uriaș cap de om./ Priveam printr-un iris, vedeam lumea albastră dintr-un om vast până la stele, mult mai cuprinzător ca pământul./ Omul acela se privea într-un fel în oglindă. În ea se vedea o femeie ce se privește într-o oglindă solară,/ înconjurată de oameni vaști, transparenți, de lumină. **Din oglindă mă privea surâzând chiar Eu Însumi.** Ființarea trebuie să continue și în registrul contingent, supus mutațiilor. Orientală retragere nu este luată în calcul. Vastele călătorii spiritualizante ating mereu alte și alte ținuturi intergalactice. Totul pe un fundal de sistematică luciditate, căutând neîncetat *irupția supramentală*. Scânteieri incandescente conduc expansiunea: *Sunt soare și totuși sunt minte/ traversez magma incendiată, asurzitoare/ Sunt minte și totuși sunt soare/ există aici un punct misterios care coincide în ambele/ El are prezența intensă la sine a Luminii/ și versatilitatea ei orbitoare/ Cu el sar dintr-o realitate în alta/ printr-o răsucire interioară/ Lumile în punct se întrepătrund visător; coincid/ Cu el mă fixează suplu în centrul magnetic al universului/ care e centrul contemplator al sinelui meu/ devenit un mic soare.* Extinderea nivelului conștiinței poartă aura infailibilă a unei fundamentale profesiuni de credință. Ingenioasă sinteză mistico-estetică. Escamotarea durerii, liniștirea interiorului sunt doar câteva dintre obiectivele urmărite în acest elan liric al depășirii condiției limitării. Supremația cunoașterii e apodictică, inteligență pulsatorie ce va depăși mereu tiparele.**

De la imposibil la posibil

Valentina Teclici

Poeta și scriitoarea Valentina Teclici ne-a obișnuit deja cu noi apariții editoriale. La începutul anului 2013, la Editura "Oscar Print" din București îi apare un nou volum de poezii, intitulat extrem de sugestiv "**De la imposibil la posibil**". De data aceasta, poemele Valentinei Teclici apar în ediție bilingvă română-engleză, autoarea fiind cea care a tălmăcit poeziile.

Cu căldură și altruism, poeziile incluse în volumul bilingv sunt dedicate părinților, prietenilor scriitori, poeți, editori, ilustratori, mentori, oameni de litere și de cultură din țara mamă, din cea adoptivă și din alte locuri din lume unde trăiesc oameni minunați. Da, pentru că Valentina are prieteni peste tot în lume.

Fină observatoare a realităților mondiale contemporane, îngrijorată pentru toate relele care se întâmplă în lume, de la individ, familie, comunitate, nație, planetă, dar și optimistă în posibilitatea de schimbare a lumii într-una mai bună și mai frumoasă, își deschide volumul de poeme cu o "**Rugăciune**". "*Pentru toți cei care împușcă porumbeii planetei / Mă rog la Tine, Doamne, să le dai pace-n suflet / Și săgețile din arcu lui Cupidon.*"

În aceeași manieră, purcede la o introspecție loială sieși și aplică același tratament pentru evoluția sa umană și spirituală: "*Dă-mi, Doamne, iertarea Ta și-un strop de mir pe frunte / Și călăuzeste-mă cu dragoste pe poteca luminii Tale, / Să mă tot minunez de frumusețea creației tale, ca un copil / Și să mă închin cu evlavie, în fața mărinimiei Tale, / Ca un călugăr bătrân*".

Deși încetățenită în Noua Zeelandă, Valentina nu uită familia, locurile minunate din Huși în care și-a trăit copilăria și adolescența. Printr-o confidență lirică din poemul "**Anotimpurile**" mărturisește că îi este dor în aceeași măsură de primăvară, vară, toamnă, iarnă avându-i ca eroi pe bunici și pe mamă: "*Mi-e dor de serile când / Bunicii torceau povești / Din fiiorul focului, / Iar bradul de Crăciun / Părea crescut din surâsul tău, mamă, / Ca dintr-o sămânță secretă*".

De formație filosofică, autoarea surprinde în lirica sa dualitatea lumii, a tuturor lucrurilor, prezentată inspirat în poezia "**Pe scena Universului, doi mimi**": "*Trăim, respirăm în oglindă / Pe scena Universului, doi mimi. Spiritul și materia, inseparabilă pereche / Mimând întuneric și lumină*".

În opinia poetei, în lumea duală pe care o trăim fiecare dintre noi, liberul arbitru ne dă posibilitatea să coborâm în noi pentru a ne cunoaște, dar ne acordă și șansa de a cerceta universul în care trăim pentru a descoperi calea și mijloacele prin care să acționăm pentru a transforma până și imposibilul în posibil. Valentina Teclici ne oferă unul dintre cele mai frumoase tablouri ale aceste continue căutări:

"Orice-i posibil, am șoptit / Primind ecou din patru zări. / Zburând pe-un mînz albastru, / Am plantat un fir de nufăr, în deșert". ("De la imposibil la posibil").

Poeziei de natură filosofică i se alătură poezia de dragoste, "**Pretutindeni și nicăieri**", autoarea dezvăluind faptul că dăruiește și primește dragoste cu măsura infinitului:

"Dragostea cu care te-nvăluie / E vie ca respirația pământului. / Dragostea cu care mă ocrotești / E adâncă precum rădăcina oceanului".

Din întreg oceanul de sentimente și trăiri, Valentina Teclici face elogiul clipei, ca punct culminant al vieții și simțirii. "*Clipa e focul de-artificii / Din tunelul timpului. / E fulgerul decapitând / Turla bisericii, / Suflarea fierbinte a mirului / Aprinzând lumânări / Pe vatra inimii*". ("**Clipa, Pasărea de Foc**") Noțiunea de timp, cu perspective și conotații multiple este redusă la timpul psihologic al trăirilor intense, perle în șiragul de nestemate ale fiecăruia dintre noi.

Natura este motiv de inspirație pentru Valentina Teclici. Îndrăgostită de imensitatea apelor care îmbrățișează cu intensitate uscatul mirific al Noii Zeelande, poeta se vede "**Una cu Oceanul**". "*Pe-altar înalt de valuri înspumate / Iubirea și ura se nasc îmbrățișate. / Soarele se privește-n ochi / În sufletul imens al oceanului.*" și simte cum "*La picioarele*

VALENTINA TECLICI

DE LA IMPOSIBIL LA POSIBIL

FROM IMPOSSIBLE TO POSSIBLE

mele, Oceanul se-nchină. / Vulcanii irump, se cutremură luna. / Moale, lutul ființei mi-e modelat de apă”.

Prin simpla lectură a poeziilor sale, observăm măiestria și harul Valentinei Teclici de a opera cu cele mai subtile, expresive și înălțătoare figuri de stil. Lirismul, cromatica și imaginația dau originalitate poeziilor sale. “Ca Pygmalion, am sculptat / Sensul vieții mele în azurul credinței. / Cu dalta albastră, de vioară, / Am ajustat sentimentele / Până au devenit tril în flautul lumii”. (“Pygmalion”)

Poeziile, ca și imaginile, ilustrațiile sunt flori care încălzesc sufletul celor sensibili. Coperta de excepție a cărții “De la imposibil la posibil” este opera **Elenei Ciubotaru** din Onești. Aceasta confirmă faptul că acolo unde este iubire, dăruire, credință, există frumusețe și mister. Și cum să nu ne emoționeze un nufăr care crește în întinsul deșert cu dune adânci și înalte, precum parcusul unei vieți în continuă căutare și evoluție? Ilustrația copertei exprimă sintetic și elocvent conținutul de idei și trăiri ale poetei Valentina Teclici, Elena Ciubotaru dând dovadă de un simț artistic aparte. Poeta și ilustratoarea nu sunt la prima colaborare și, cu siguranță mai au multe de spus împreună.

Călcând pe moarte cu tălpi de trandafir

ROMEO AURELIAN

Diana Frumosu, născută în 1993, la Criuleni, face parte din noul val de poeți din Republica Moldova. Este membră marcantă a cenaclului literar „Dincolo de lume” din Criuleni, dar în același timp și a lumii literare românești. După ce a invadat revistele și concursurile literare din România și Republica Moldova, apărând și în câteva antologii, iată-o ajunsă la fericitul moment al debutului, cu volumul „Strada cu trandafiri” (Editura Arc, Chișinău, 2012).

Volumul apare ca urmare a câștigării Marelui Premiu la Concursul de Creație Literară din cadrul Proiectului național de lecturi publice, realizat de Uniunea Scriitorilor din Moldova în parteneriat cu compania „Moldcell”.

Debutul Dianei Frumosu vine într-un moment potrivit, când deja poeta își cristalizează atât stilistica cât și tematica poeziei sale. Astfel, trebuie remarcat de la început un sistem metaforic bine pus la punct, care are rolul expres de a servi drept cheie pentru deslușirea anumitor texte. Iar acest sistem metaforic poate fi definit printr-un joc al oglinzilor concave, mai exact printr-o interpretare inversă a cuvintelor.

Astfel, dacă la prima vedere poemele Dianei au în centru ideea morții și mai cu seamă a fricii de moarte, de fapt aceasta vorbește fie despre viață, trăită cu luciditatea unei lame de cuțit (din care trăire izvorește într-adevăr și înțelegerea morții), fie despre moartea interioară, sufletească, după calapodul bacovian.

De altfel, faptul că poemele Dianei Frumosu trebuiesc citite în cheia privirii concave, reiese încă din primele două versuri ale poeziei „Autobiografică”, cea care deschide volumul: „Locuiesc la marginea unei lumi cât/ un sâmbure de lămâie”, versuri concludente din acest punct de vedere, deoarece ilustrează o realitate maximalistă printr-o imagine minimalistă, lumea în care Diana se situează, în centru și nu la margine, fiind vastă și vasicuprinzătoare. De asemenea, alegoria viață-moarte se deslușește foarte clar în aceeași „Autobiografică”, din imaginea vechii maternități transformată în morgă, în care de altfel însăși poeta se naște.

Fiind aspectul cel mai uzat de tânăra noastră poeta, am să încep cu analiza textelor în care tema morții trădează de fapt acuta prezență de spirit în fața vieții. Astfel, un prim text în care se remarcă alegoria viață-moarte este „Românul s-a născut poet” în care poeta, după ce afirmă: „Când s-a născut, omul și-a ridicat moartea în spate”, continuă cu înșiruirea unor trăsături ale acestei „morți”: „buzele rujate ieftin./ mâinile crispate/ și chiar pupilele ei/ încărcate cu vid”, însușiri care

descriu fără doar și poate o viață trăită meschin sau cel puțin mediocru. Iar distincția cu privire la „român”, căruia „Veșnicia i s-a urcat în spate”, aduce deplina lumină asupra alegoriei, știut fiind că veșnicia începe încă din timpul vieții. O altă ilustrare a vieții trăită sub zodia acutei lucidități, dar mascată în spatele morții o găsim în „Fântână apocaliptică”: „moartea mea s-a transformat în seri lungi/ și s-a lungit în obsesii cum se îngrașă un obez./ Am visat cum mor de mai multe ori/ și tot simt cum mor când singurătatea se încolățește/ în jurul gurii mele ca un șarpe/ care îmi sărută coapsele și sânii”. De remarcat aici invocarea șarpelui, care raportat la exegeza biblică, simbolizează atât trecerea de la viață la moarte, cât și învingerea morții. Voi încheia pentru moment capitolul morții ca mască a vieții, remarcând și poemul „Tanatofobie” în care poeta își afirmă de fapt cvasiluciditatea în fața vieții și a lumii ce trăiește murind: „Știu că voi muri altfel de cât se moare./ Tot ce gândesc stă în prisma unui cavou/ din care nici sufletul nu mai poate ieși./ Sunt mută de prea multă vreme, pentru că tac/ să nu-i umplu de mine./ Mi-e frică să le vorbesc când gura mea/ nu scapă numele morții”.

Acesta este de altfel și poemul ce face trecerea de la receptarea morții ca viață, la ilustrarea morții interioare, sufletești a unei lumi aflate în declin spiritual. „Cavoul” prin care Diana gândește este simbolul scutului împotriva morților vii, așa cum și Bacovia se va fi ascuns în „Cavoul” său, plângându-și propria viață, ca manifest împotriva meschinăriei generale din afara cavoului. Despre moartea colectivă a societății dă mărturie poeta și în „Elegie”: „Nu ieșeam în oraș de frică să nu văd/ mulțimea cu mortul”. O societate ce se plimba pe sine spre o groapă comună, groapa ignoranței ce duce fără doar și poate la o sinucidere insesizabilă dar și ireversibilă. Că așa stau lucrurile ne lămurește „Poemul unei cutiute de chibrituri”, în care luciditatea poetei îmbracă haina cinismului, un cinism pozitiv care o disociază critic de masa amorfă de oameni: „Când aprind lumina,/ numele meu este un criminal./ Oamenii nu mai sunt buni și/ nici măcar frumoși./ Oamenii mor și chiar le place s-o facă/ ca și cum asta ar însemna viață./ Nimeni nu se mai rușinează să moară”. Apoi poeta arunca asupra acestei morți existențiale a societății o pelerină a metonimiei, transformând-o într-o „văduvă nebună”, și o trece prin ciurul minimalismului, reducând imaginea întregii societăți la „cartierul nostru”(Nu mi-a fost niciodată frig). Trebuie remarcată aici subtilitatea cu care poeta evită excesul în ceea ce privește critica socială, mascând totul sub forma unei introspecții sau a unei viziuni personale.

Dar adevărata valență a introspecției Diane se va vedea în poemele de dragoste, pentru că, așa cum spuneam în debutul acestei cronici, lirica ei este cvasicuprinzătoare. Iar tema iubirii vine cumva atât ca o contrabalansare a morbidității, fie ea și eterică, care amenință să domine economia volumului de față (de altfel poemele de dragoste se întrepătrund fericit cu cele despre moarte, indiferent de modul ei de înțelegere), dar mai ales ca o afirmare a firescului ontologic al unui suflet curat, singurul ce se poate întrepătrunde cu un spirit atât de lucid. Iar modalitatea în care Diana Frumosu înțelege să ilustreze iubirea este aceea a unei întrepătrunderi reciproce a celor doi, ca în mitul androgin. O perspectivă din nou foarte fericită, care demonstrează că poeta, deși la o vârstă fragedă, intuiește valoarea de adevăr învățurii că un bărbat și o femeie devin prin căsătorie un singur trup. Ceea ce trebuie remarcat aici este faptul că poeta alege să ilustreze unirea dintre cei doi, în maniere foarte diferențiate. De la o unire oniric-corporalistă, cu nuanțe ușor grotești, izvorâte dintr-un nesăț al chemării: „îmi venea să-ți desfac pieptul/ și să-ți înghit inima/ să-mi înnod mâinile și picioarele mele/ de mâinile și picioarele tale/ca o bărnă de fier sudată de alta”(Serviți, vă rog), la o curgere aproape panteistă a unuia în celălalt: „Porii mei s-au deschis ca o gură./Îmi cuprind gâtul cu palmele/ și-aud cum pulsul inimii aleargă prin mine/ ca un tren accelerat pe o linie de cale ferată/fără stații și fără capăt -/ infinitul acesta ești tu”(Azi o să vii). Pe această linie a iubirii ca întrepătrundere reciprocă, poeta îndrăznește să ridice ștacheta și să aplice mitul androgin chiar pe realitatea ei personală, în „cele două diane patetice”: „Numele lui/e numele părților din/corpul și scheletul tău./ Deci,/diana,/pot să-ți zic Nicu?” sau „Ea își mușcă nervul./Un poem în care/ Nicu e liliacul prăbușit peste/părul ei/ca o viață pe-un cadavru/îmbălsămat de poezi”. De altfel, „îmbălsămarea cadavrului” din acest poem exprima fără niciun echivoc adevărul biruinței asupra morții, indiferent de forma ei de exprimare, doar prin intermediul iubirii.

De asemenea nu trebuie trecut sub tăcere nici jocul esteticii. În volumul „Strada cu trandafiri” poeta interpune printre poemele de întindere medie sau mare, în care accentul cade pe susținerea unei idei prin intermediul unui discurs poetic, câteva poeme mici ca întindere, dar pe care mie îmi place să le numesc de esență tare, care au menirea atât de a destabiliza atmosfera ușor apăsătoare a volumului, dar și de a lansa sentințe poetice prin intermediul unor imagini puternice, ce au ca efect fixarea mai eficientă a prisme gândirii lirice a poetei în mintea

Românii literare

cititorului. Astfel de sentințe sunt: „Să-ți curgă inima în cuvinte/ca o sticlă de vin roșu”(Cum să scrii dacă ești eu), „Viața mea-/puncte/de suspensie/într-un vers cu/slove transparente”(Linii); „Viața din mine își mănâncă pumnii/ca un prunc căruia abia îi cresc dinții./- Mă lepăd de tine, lume”(Noi suntem iubiții niciodată oameni) sau „Fior alb mi se dezleagă în piele/ca un șiret de care atârnăm la picioarele/raiului”(Lui Adonis).

În final voi saluta cu toată căldura debutul Diane Frumosu, îndrăznind chiar să întrevăd o fructuasă continuitate a demersului ei poetic. De altfel, ca orice debut respectabil, și „Strada cu trandafiri” se încheie cu un poem ce nu are legătură cu restul construcției; „Să nu iubești, femeie, poezii”, fiind de fapt poemul-program al viitorului volum, pe care îl aștept de pe acum cu aceeași ardoare cu care am așteptat și debutul.

Negarea idolilor

Motto: ”Aș vrea să scriu o carte
pe care să nu o scriu niciodată”

(I. Fărcaș)

Deși ne realizăm în viață în „focul încrucișat” al idolilor, aceștia întreținându-ne, în fapt, întreg cursul afirmării, vine o vreme când revolta ne încearcă, tentația de a-i da jos de pe pedestal este prea mare, iar finalul devine previzibil: negarea idolilor.

Ioan Fărcaș se înscrie în galeria ilustrațiilor demolatori de idoli (de la Richard Wagner în „Amurgul zeilor” și până la Giovanni Papini în „Amurgul filozofilor”). O face onorabil prin noua sa apariție editorială Idolii- alte poeme-eseuri (Editura Nagard, Lugoj, 2011-63 pag., preț neprecizat). O face din postura unui blând și fin degustător de texte, mustind de înțelepciune, dar și de atent distilator de fapte și experiențe de viață, slujindu-se, cu măiestrie, de forța incantatorie a cuvântului. De altfel, m-am pronunțat în mai multe rânduri asupra înzestrării

autorului de a combina artistic cuvintele.

Într-o scurtă și densă prefață, Simion Dănilă remarcă abilitatea autorului de a transfigura poetic situația conflictuală dintre idolii adevărați, făuritori de destine, și cei falși, ”care se prăbușesc de la sine sau pe care și-i dărâmă idolatrul, uneori nu fără durere, iar alții la care, cu îndreptățire, continuă să se închine”.

Modalitatea artistică în care autorul se exprimă este poemul- eseu. Este o modalitate pretențioasă căreia se dedică cu întreaga zestre lirică.

Poezia lui Ioan Fărcaș este, în fond, tragică iar dramatismul ei se dezvoltă dezinvolt în sfera, restrânsă voit, celor 31 de poeme din sumarul cărții. Tenta de critică socială („Nu mai sunt case,/ nu mai sunt fabrici,/ nu mai sunt autoturisme;”- pag.12; ”nu mai sunt mâini,/ nu mai sunt picioare,/ de apucat, de mers;”- pag.20) nu pune în umbră, ba dimpotrivă ridică la cote solare insulele (nu puține) de reflecție existențială („prezentul meu/ aproape că nu există,/ clipele de singurătate/ sunt umplute cu amintirile/ clipele trecutului”- pag.21; „Eu și tu/ conchidem la o sindrofie a nunții;/ numai noi ne justificăm existența/ în această lume”- pag.35).

Rând pe rând, sunt trecuți în revistă idolii care l-au marcat pe autor: *truditorul* (pag.6); *Călugărul-budist* (pag.29); *trușorul* total (pag.31); *pastorul* (pag.44).

Poeziile par scrise dintr-o suflare. Se susțin prin robustețea suflului retoric. Autorul menține echilibrul între melosul rostirii și expresiile fruste, aproape contondente.

Închei cu câteva versuri, emblematice pentru efigia autorului: ”Să nu dați pixuri la bătrâni.../ Măcar de-acum să nu mai scrie slove,/ că s-ar putea să laude tinerețea,/ cuvânt pe care nici nu-l înțeleg.../ Păziți-vă de ei, că sunt novici/ și-n fond nu recunosc că-s istoviți,/ ba chiar se cred și-acum copii de-o șchioapă”(pag. 54).

Valeriu Volcov

Ștefan Ciobanu

... poezia care se învârte³

Legenda care spune că anumite cărți vorbesc de la sine din momentul în care le vezi se dovedește a fi adevărată. Când am ținut în palme volumul de poezii **Școala specială** (editura trei, 2008) a poetei **Viviana Mușă**, am simțit că acolo, între coperti, se întâmplă ceva viu, ca un animal, și nu m-am înșelat. Nu vă lăsați păcăliți de subțirimea volumului, nici chiar de faptul că este o ediție bilingvă ceea ce reduce încă o dată poeziile la jumătate, odată absorbite poemele, vă asigur că vor produce implozii nenumărate pe o perioadă nedeterminată de timp.

Chiar dacă vorbește despre un univers mai greu accesibil nouă (internatele pline de copii cu dizabilități), nu simți nicio secundă că nu ai aparține acelor evenimente repetitive, iar dorința permanentă a poetei de a fugi din acele locuri care tind să instituționalizeze și sufletul, găsește în cititor paralele personale care îl fac să se simtă stingher că, iată, un mic volumaș de poezii a reușit să-i atingă acea coardă ce a fost ținută până atunci în debara.

Profesia autoarei (psiholog în *școli speciale* din Franța și România) aruncă semințele necesare introspecției, făcându-te, prin niște motive care îți scapă pentru că țin de procese ale inconștientului, să recitești anumite poezii cu sufletul la gură, ca și când ar fi pentru prima dată.

Poeta nu dă instanțe, nu vine cu sfaturi și nici nu prezintă adevăruri care pot scăpa celor din jur. Poeta vorbește la prezent, reușește să îmbrace haina cititorului căruia îi crește de la un vers la altul o plantație de goluri în stomac. Școala specială poate fi viața, poate fi acel ceva pe lângă care trecem și la care este nevoie să ne aplecăm, să îi scoatem mâinile din buzunare pentru a vedea după aceea că nu am făcut lucrul cel mai bun.

Vocabularul poeziei este al copilului transfigurat de torentul *vorbirii* proaspăt învățate, dar pe care, în anumite momente, îl scapă de sub controlul. Sunt surprinse înrădăcinarea acelor momente speciale din viața fiecăruia care ne vor urmări de-a lungul vieții, este surprins momentul căderii meteoritului pe scoarța cerebrală înainte de a se transforma în act inconștient. Toate acestea cu un impact asemănător unui car de reportaj care ia un interviu în dreptul unei case în flăcări, direct proprietarului.

Este greu să uiți un asemenea volum, nu te va urmări prin versuri memorabile (deși sunt câteva pe care simți nevoia să le subliniezi), ci prin trăirile avute, prin scuturarea la care ești supus, și zic eu că acesta este scopul poeziei.

Nu este un volum din care să rup versuri, să rup strofe, este o adevărată revelație a *eului* care își găsește în aceste pagini niște oglinzi retrovizoare.

Este un volum care nu te întoarce la copilărie, ci îți arată cât ești de copil!

Dizabilitățile prezente în versuri pot fi oricând asimilate, își pot găsi oricând, la orice cuvânt, un corespondent în cititor.

Închei această mică notă de lectură oferind o poezie din volum pe care am citit-o de zece ori, și urmează să o mai citesc de o sută.

stelică?

hai uită-te la mine, mă! tu ești Stelică?
Mă da firav ești tu. Hai uită-te la mine Ochi negri!
Cine ți-a băgat așa mâinile în pantaloni?
Ți le scot că nu-i frumos.
Acu de ce plângi?
O! ce faci maică? De ce-ți dai pumni în cap?
Aoleu ești din ăia care-și dă pumni în cap?
Amărățule! de - aia stăteai cu mânuțele în pantaloni.
Na că ți le pun la loc.
gata cu mama!
Ia uite cum le scoate pe cracu pantalonilor!
Mă Stelică nu vorbești, nu? Dar auzi?
Mă, tu nici nu întorci capul când îți zic pe nume.
Ia uite cum știi tu să te joci așa cu mâinile scoase prin craci
n-am văzut în viața mea!
Ce-ai pe mână, leocoplast? Ești lovit?
Aaaa...scrie NARGHITA pe leocoplast!
Așa te cheamă. Râzi, ai!?
Nu ești băiat! Gata am înțeles. Ești fetiță!
Mânca-o-ar mama pe ea de fetiță. Râzi acu, ai!?

VIVIANA MUȘA

Școala specială
Special school

Românii literare

Livia CIUPERCĂ

aniversări

Cora Irineu

Vă spune ceva numele CORA IRINEU? Numele său real este Elena D. Friedman. S-a născut acum un secol și-un sfert, adică la 22 ianuarie 1888, în Tg. Bujor - județul Covurlui, dintr-o familie de creștini ortodocși, Dimitrie și Elena Friedman. Va studia Liceul la Constanța, iar Facultatea de Filosofie - la București, având profesori distinși: C. Dumitrecu-Iași, C. Rădulescu-Motru, P. P. Negulescu.

I-ați ascultat vreodată șoapta inimii sale?

„Învățatu-m-am să nu tulbur geamătul oboselii și să nu prăpădesc minuta de mai pe urmă, pe nerăbdarea de acum. Vreau să aștept darul pe care ceasul mi-l aduce, fără să întorc minutarele cu mână grăbită...” (Jurnal intim. 1923-1924)

Dar noi întorcem minutarele... și spunem că numele frumoasei Cora Irineu se identifică cu acela al periodicului „**Ideea Europeană**” (București, începând din 1919... și până în 1924, când, pentru ea, minutarele s-au oprit), ca redactor, ca autor de tablete pline de sensibilitate, ca prieten, ca intelectual distins.

Reținem vibrația poetică a unor voci de prietenie sacrală: a fost o „însetată de viață...” Nu se poate uita că „a fost în redacția revistei de la început. Alții și-au mutat condeiul de la alte călimări; ea, aici și l-a ascuțit...”, mărturisește, afectat, prietenul Constantin Beldie.

Cu generozitate, Nicolae Iorga pecetluiește amintirea sa: „Ce largă cultură, ca dar deosebit de a prinde ce e caracteristic, ca puțină de a-l presinta în forme de scânteietoare noutate...” (**Istoria literaturii românești contemporane**)

Cele mai frumoase gânduri care străbat timpul aparțin, totuși, lui Perpessicius, așa cum s-a conservat imaginea fluidă a acestei distinse făpturi: „Pe Cora Irineu mi-o amintesc...”, în Biblioteca Academiei Române, „de după taluzul de tomuri, capul ei de veveriță brună aruncă, mirată, ca pe sprintene alune, priviri neliniștite. Se adâncește în pagini, și la răstimpuri ochii i se pierd în vag. Un zâmbet straniu îi încremenește: pe față, în ochi, în colțul gurii... Zâmbetul Corei Irineu era un zâmbet dureros... Cine știe ce zbateri tăinuia!...”

Șochează o afirmație, din care rupem o sfâșietoare realitate. O realitate care definește singurătatea. O singurătate care sapă cute adânci, chiar dacă ființa (oricare-ar fi ea) este sau nu înconjurată de afecțiune de către cei din jur: „Mersul ei avea zveltețea unei ciute de munte. Nările-i nervoase adulmecau viitorul sau aerul proaspăt și tare al zărilor...” (Perpessicius)

V-amintiți reflecțiile dr-lui Micu, din drama **Ciuta**, a lui Victor Ion Popa? „Singuratecă... îi place să stea sus..., deasupra norilor... lângă soare... Și numai de la depărtare, vânătorul iscusit o mai poate atinge cu glonțul... De o alungă o fiară, ciuta fuge și se suie până în cel din urmă stei de stâncă...” Dacă este în mare primejdie, de acolo, de pe culmea cea mai înaltă, ciuta „închide ochii, îngenunche... și se prăbușește în prăpastie...”

Asemenea, a fost și destinul Corei Irineu... S-a frânt... într-o dimineață a zilei de 11 februarie, a anului 1924. În chiar ziua în care ieșea de sub tipar prima (și unica) sa carte: **Scrisori bănățene**. La Editura „Cultura Națională”, din Craiova. Volumul, unicul, îi va mângâia doar pieptul sfâșiat de regrete... Regrete pecetluite... după propria-i voință.

Și câte similitudini s-ar putea zămisli între personajul Carmen Anta și frumoasa și talentata Cora Irineu!

Scriitoarea Cora Irineu a reușit „să brodeze flori de stil și grație” în tablete descriptive, de o frumusețe unică, precum: „**În Țara Crișului**”, „**În Țara Bârsei**”, „**Prin Țara Oltului**”, „**Prin Munții Cibinului**” etc., cu „preciziunea”, afirmă Camil Petrescu, că autoarea „discerne datele care i se oferă”, cu un stil „ceva mai nervos”, cu o „mai variată notație”, decât o cunoaștem, spre exemplu, la Sadoveanu.

Sunt locuri de mare vibrație pecetluite de suferință, amintitoare de „poarta colibei lui Horia”, de „suspine din greu amar”, de veacuri de „întuneric, durere, nedreptate” ș.a. Iar vocea

călătoarei nu poate conchide decât astfel: „Mă plec smerit peste vremuri și sărut clipele deznădăjduite...” (Prin Munții Cibinului)

Descrierile sale de natură conservă „observații ascuțite cu foc lunar și horhote de suspine”. Descrierile sale sunt „sfâșieri lirice sub masca neliniștitoare a unor acte de dramă” (Constantin Beldie)

Câtă poezie degajă aceste detalii surprinse în portul femeilor din zona Cibinului! „Vălitoarea albă cu nevăzute ondulări ce ocolesc ca niște vâlurele capul, coborând cu o coadă albă pe spate, învălită în ciurelul străvăzăcios de dantelă, seamănă cu găleata de cap a unei țarine, dă portului măreția unui stefaneu. Rară născocirea pitorescului și eleganței femeiești...”

Emoția portretizărilor se răsfrânge, prin îngemănare, cu propria-i ființă: „Firea munteanului e mai iute, mai tainic, bântuită de o brumă de tristețe pătimașă. Așa-i la joc, la cântec, la iubit, la luptă și în răzmeriță. Așa mă tremură un plâns lung din undele argintii de <cântec>, când se amestecă doinele cu noaptea și pornesc să cuprindă în vis și întuneric sat și deal, pădure și case de piatră și numai luna să stea ca o seceră de lumină și apele de argint ale Bistrei...” (Între munteni)

Plăcerea de transpunere dialectală devine partitură cromatică de o rezonanță princiară: „Bace dragă... Tu duce la el, Dumnezeu să ce trăiască, și arată-i carcea și spune-i că-l țuc și-i doresc sănătate și ce eșce ge nu-mi răspunge? Da viedz, bagă în cap și nu mai târzia...” (Bănățeană)

Atracția spre acest colț de rai românesc este, pe deplin, justificată. Bănățenii sunt „de o elocință, de o ironie, sunt uimitori, minunați, fără pereche...” Călătoarea Cora Irineu redescoperă frumuseți neîntinate, neviciate, de o puritate soră cu poezia: „Cântecul lor iscodesc adâncimi de melancolie și de patimă, neștiute sau ropotesc într-un ritm turbat de te smulg în puhoiul veseliei lor irezistibile...” (Prin Toronto)

Scrisorile bănățene, semnate de Cora Irineu, pot fi așezate, fără rezervă, lângă textele descriptive ale lui Hogaș, Lascarov-Moldovanu sau Mihail Sadoveanu și îi asigură un loc meritoriu în memorialistica de călătorie românească.

Și, spre confirmare, încă o mică demonstrație, pentru a-i recunoaște autoarei poezia epică a frazării sale descriptive: „Pădurile urzesc insule diaface pe marea de zăpadă. Albeață, poem nesfârșit al frunților serafice! Cer limpede, subțire, de pastel. Prin pleoapa serii pâlpâie încet, ca printr-un porțelan străveziu lumina, se schimbă paloarea verzuie a câmpului de iasomie în roz-albul florilor de măr când apusul închide geana de fragi și de trandafiri acolo pe orizont și mai sus plutește un colan de peruzele Răstimp de liniște visătoare, năluci ale înserării sclipind prin grădinile aninate de geamuri. Zâna albă a iernii își mână nunta de zăpadă, peste mădularele întroienite ale lui Pan, răzând cu buze de mărgean, cu flori de mac în obraji: zboară alaiul cu larva subțire a săniilor de argint, picioare de nimfe și de iepurași se străvăd fugare din vârtej, mor brumele melancoliilor...” (În Țara Crișului)

Deopotrivă, și în tabletele sale literare, despre Marcel Proust, Paul Verlaine, Paul Claudel, Francis Jammes, Anne de Noailles etc., reținem „cugetarea ei îndrăznească și personală”, „rezerva ei mândră, ruptă din fulgerile unei sensibilități excesive”, dar și acea „izbucnire capricioasă a stilului în mijlocul unei fraze calme și a unei argumentări pur intelectuale”, apreciază Izabela Sadoveanu.

Merită a reține că în jurul reflecțiilor formulate (și risipite-n mai multe publicații ale timpului) domnește o liniște stranie: „În tăcerea neagră, noaptea plutește enormă și singuratică... Noaptea, tăcerea, singurătatea, treime înlănțuită în jurul meu și vremea își mișcă încet convoiul clipelor...” (Note de călătorie)

Fire introvertită, Cora Irineu s-a lăsat cucerită de propriile stranietăți, neezitând a-și mărturisii această maladică infirmitate care va culmina, surprinzător, cu-n foc de revorver: „Oboseala mea vine din tristețe... Vine și din dezamăgire, vine și din firea mea, dar n-am știut întotdeauna să iau seama și să mă feresc de dansa. Am găsit-o în adolescență frumoasă și am cultivat-o dinadins, nebănuind că știe să te găsească singură și că e mai greu să fii vesel, iar veselia aduce darurile: duhul, frumusețea”. (Jurnal intim)

Și-n acest an, aniversar, cu numărul una sută cincizeci, să repetăm un gest (oarecum, identic, cu cel din 1924, ar fi de dorit), fluturând filele albe ale unei „cărțuții”, „Scrisori bănățene”, „proaspăt ieșită de sub teascuri”, pentru a-și „odihni aripile albe pe pieptul” frumoasei Cora Irineu, șoptind:

„Ce frumos e afară... „

„Ce liniște, și ce senin,
ce vijelie mă mai mistuie și astăzi...”

„Craiul nou cată spre mine...”

„Un glas vine să-mi cânte sub fereastră...”

„Feeria bate, cu degete de argint, în geamurile mici,
dar somnul apasă greu pe pleoape...”

„Sufletul întreg mi-e numai pace, dragoste și cântec...”

Românii literare

REPERTORIUL COREGRAFIC DIN COMUNA FÂRȚĂNEȘTI (I)

Așezată în colinele Covurluiului, pe apa Covurluiului, comuna Fârțânești se află la 43 km distanță de Galați și la 12 km de Târgu Bujor. Cele două sate, Fârțânești și Viile, alcătuiesc teritoriul comunei, cu o suprafață de 8746 ha.

Și pentru Fârțânești, zorii existenței acestei localități sunt legate de fenomenul de transhumanță. Un anume păstor Fârțonea - spune legenda-, venit cu oile din Carpați, a fost împroprietărit după faptele de vitejie, moșia răzășească numindu-se Fârțonești. Cel mai vechi document ne vorbește despre satul Fârțânești este cel scris la 14 sept. 1628, referitor la satul Vorniceni pe Prut, astăzi dispărut, unde este scris numele unui martor din Fârțânești și anume „Ionașco vatah Hănsari”.

La venirea păstorului Fârțonea de peste munți, meleagurile acestea nu erau chiar pustii. Documentele atestă locuitori în vatra satului Fârțânești, grupați în cătune sau siliști. Astfel, la 1448 sunt amintite printre altele „siliștea Radului și a lui Rădici și iazărul Covurlui”. Această siliște se încadra în suprafața funciară a satului Fârțânești. Toponimele „Dealul” și „valea Rădiciului” atestă acest lucru. În uricul din 1468 dat de Ștefan cel Mare lui Șteful Cernat, printre alte sate este înscris și „Rădiciești la Covurlui”.

Numele celui alt sat, Viile, este mai nou. Prima referire în documente apare în anul 1679, când într-o hotarnică a moșiei Tomuzeni pe Valea Suhurluiului sunt prezenți martori din sat, unde este înscris vechiul nume al satului, Puțucuoia.

Legenda legată de vechiul nume spune că ciobanii din zona Brețcu veneau cu oile la Baltă pe aici.

În zona veche a satului se găsea un puț cu apă folosit la adăpatul animalelor. În timpul unei nopți, una dintre oi a căzut în puțul cu pricina, înecându-se. Locul s-a numit mai apoi „puțu cu oaia”. De aici numele localității. În 1945 numele este schimbat în Ignătești (după numele celui care a organizat împroprietărirea); în 1947 este schimbat în 30 Decembrie, iar în 1968 în Viile, nume mult mai potrivit dată fiind existența marilor suprafețe de vii de pe Dealurile Bujorului. (Filip, Vasile Gheorghe, Contribuții la alcătuirea Dicționarului geografic al comunei Fârțânești, Galați, 1976). Dacă ar fi să facem o evaluare a localităților sud-moldovenești din punct de vedere al numărului de jocuri, Fârțâneștiul s-ar situa pe o poziție importantă.

Dacă vom privi însă localitatea - sau mai bine-zis pe sătenii din Fârțânești - ca interpreți ai jocului popular, fârțâneștenii se găsesc cu siguranță printre cei mai buni. Am avut de multe ori ocazia de a juca alături de tineri din localitate, la diverse ocazii de joc. Sunt foarte buni dansatori, au un stil aparte, iute, cu multă forță și virtuozitate.

Vom prezenta în continuare jocurile întâlnite și culese din Fârțânești, amintind faptul că unele dintre ele fac parte din repertoriul multor formații de dans instruite de specialiștii centrului Cultural

Ardelenește - joc mixt, jucat pe cerc, cu lanț de brațe jos. Îl mai întâlnim și sub denumirea Ardeleanca, Ardeleana sau Ardeleneasca, joc adus cu siguranță de mocanii ardeleni. Mișcările iuți sunt executate spre dreapta și spre stânga, pe linia cercului. Jocul are melodie proprie, formată din două părți coregrafice și muzicale.

Dușanul - joc bărbătesc, întâlnit și în localitățile Măstăcani, Cuca și Frumușița. Denumirea jocului provine de la un cuvânt slav ce înseamnă „suflet”. Acest dans solicită atât de mult pe dansator din punct de vedere fizic, încât acesta aproape „își dă sufletul” jucându-l. (G. Băcanu- *Horelor, surorilor*). Bărbații îl dansează ținându-se prinși de degetele mici, pe cerc.

Jocul are sărituri ample spre dreapta și spre stânga, cu genunchii ridicați, și bătăi, în acord, pe rând, cu ambele picioare, în partea A. În partea B, deplasările scurte la dreapta și la stânga sunt însoțite de pinteni bătuți pe ambele călcâie. Jocul are melodie proprie (2/4) alcătuită tot din două părți, A și B.

(*va urma*)

RITURI ȘI FANTOME (I)

Moto:

„Poporul de aici face o mare distincție între iele și zicerea, Dânsel - pe Iele le mai numesc și Rusalii, care sunt 7 fete nevăzute, nebune, care umblă prin aer, jucând și cântând, începând de prin săptămâna a III-a după Paști și până în a 6-a săptămână; că în zilele în care sunt mai înfuriate, întâlnind pe cineva lucrând, îl ia la joc, îi ia mințile și îl lasă aproape nebun, de aceea femeile mult se feresc în anume zile de a lucra (cum în miercurea III după Paști, numită “Sfredelul Rusaliilor”).

În această zi, femeile pun din ajun prin case și chiar poartă la dânsel frunze de pelin verde; oamenii în această zi pun pelin în sân, la pălărie și la jugul boilor dacă se duc la câmp, crezând că prin asta înlătură Rusaliile și Ielele”. (B.P.Hașdeu, *Răspunsuri la chestionarul lingvistic al limbii române*, BAR, Tom Tecuci, F. 238 Ionășești-Nicorești)

În unele sate, oamenii „spălau plugul” în ziua premergătoare ieșirii la arat, ceea ce după părerea noastră, constituie o ușoară alunecare a obiceiului față unele repere antice și mai ales față de cele străvechi ale țaranului român practicate la 1 martie.

În comuna Pechea nu ieșea nimeni la arat înainte ca „Moșul”, adică cel mai bătrân și cel mai de vază om din sat să tragă o brazdă, de-a curmezișul ogoarelor din marginea satului, în fața obștii, într-o zi anumită: „haideți mă!” se striga prin sat, „haideți că iese Moșul: iese Moșul la plug!”. Cel puțin un reprezentant al fiecărei familii trebuia să fie de față și să ia neapărat un pumn de pământ într-o traistă, din prima brazdă trasă de Moșu. După îndeplinirea ceremonialului, moșul dădea masă mare pentru toți cei prezenți, firește, tot pentru influențarea fertilității. Când reveneau acasă, sătenii aruncau pământul adus din brazda Moșului pe car, pe uneltele agricole și prin grădini, cam în felul în care aruncau sămânța cerealelor pe ogor, adică mimau semănatul. „Ca să fie spor la recoltă”, ziceau ei (Crișan Marița, 84 ani, comuna Pechea, ing. 1978).

Considerăm acest obicei ca fiind foarte asemănător cu ceremonialul primei brazde, practicat de căpetenia obștei patriarhale și care (după Mihai Pop) constituie tema principală a plugușorului. În localitatea Fundeni primul care ieșea la arat era „mai marele satului”, adică primarul. Demn de menționat este și faptul că chiar și în anii de tristă amintire ai comunismului, sătenii din comunele mai sus-menționate nu-și arau loturile personale sau parcelele pe care le primeau din partea Ocolului Silvic înainte de îndeplinirea ceremonialului tradițional.

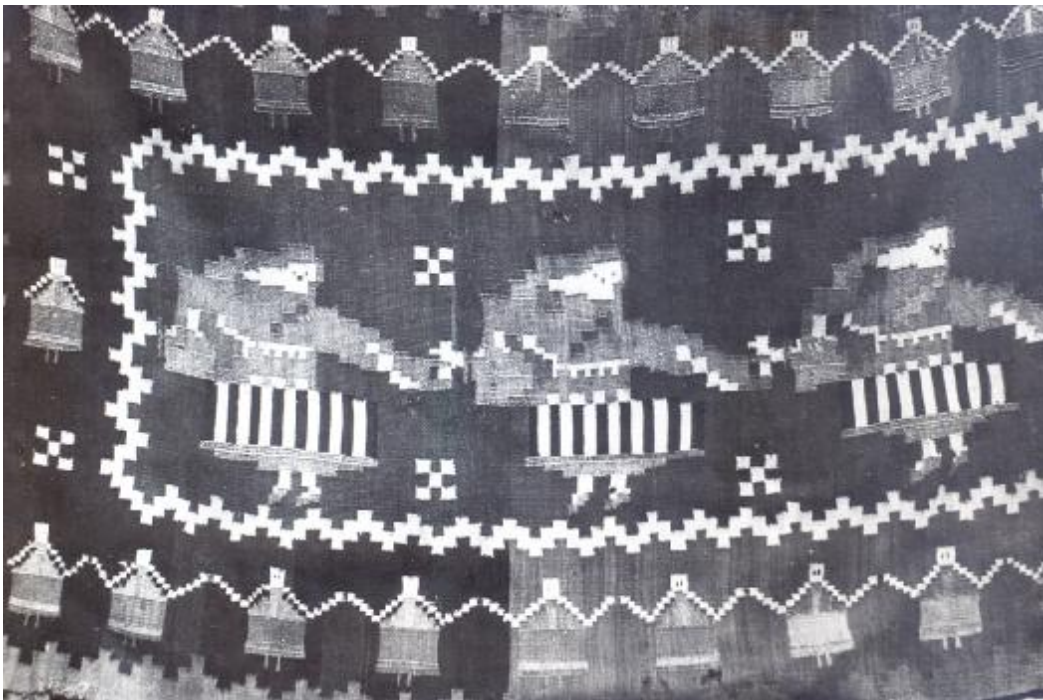
În unele sate de la poalele colinelor Tutova „înfermecătoarele” satului „furau” - cu tot cu traistă - pământ din prima brazdă trasă de un consătean mai gospodar. Îl pândeau când se îndepărta cu plugul spre celălalt capăt al

ogorului și, făcându-și cale, se aplecau, luau repede o mână-două de țărână și plecau apoi s-o împrăștie - s-o semene - pe propriul ogor.

În această subzonă se furau adeseori și sapele femeilor foarte harnice și cu rost la treabă. „Hoățele”, considerau că odată cu sapele, ele fură și hărnicia - și priceperea - celei care o mânuise până în momentul furtului.

În prima zi de plug, sătenii făceau aghiasmă. „Era o zi de curățenie”, sub toate aspectele. Seară, bărbații făceau o baie generală și își schimbau rufele. Curățenia implica - neapărat - și abțineri de natură erotică.

În ogradă, în apropierea porții, se făcea un foc mare, fumegând, peste care era trecut carul cu boi. Se afumau neapărat boii, carul și plugul, ca să se îndepărteze toate lucrurile necurate. Ritual de purificare prin foc. Când ieșea

pe poartă, bărbatul își făcea semnul crucii de trei ori. Femeia, care trecuse prin porțiță cu puțin înainte, venea în întâmpinarea carului cu o cofă plină de apă, chiar în momentul în care boii părăseau spațiul ogrăzii. Arunca apă mai întâi în fața animalelor, stropindu-le pe picioare, apoi uda roatele carului și, la urmă, arunca și în car pe plug. „*Ca să plouă la vară!*”, spunea ea voioasă. Ritual de invocare a ploilor; libație prin apă. „*Să te audă Dumnezeu fimeie*”, completa bărbatul, făcându-și semnul Crucii. „*Spor la treabă, bărbate!*”, mai striga femeia în urma carului, închinându-se acum și ea, după ce, mai întâi, lăsa jos cofa cu ajutorul căreia oficiase un ritual necreștin.

21 DE SECOLE ȘI SFÂRȘITUL LUMII

FLORIAN DORU CRIHANĂ

În cei peste 20 de ani de activitate, Florian Doru Crihană a devenit un nume cunoscut în lumea artei satirice și a benzilor desenate în spațiul european, dar și pe alte continente. O activitate intensă, pasionată, concretizată în frecvente expoziții personale, participări la expoziții internaționale din domeniu, numeroase premii ce au încununat o creație bogată, plină de fantezie, dar și o militare continuă pentru promovarea artei satirice, marchează acest interval din viața artistului.

Unul dintre elementele care-i caracterizează creația este o deosebită inventivitate tematică: Portrete, Veneția, Bruges, Titanic, sunt câteva dintre subiecte dezvoltate de Crihană în serii de lucrări ce surprind prin ineditul abordării.

De această dată tema a fost propusă de Daniela și Lucian Drăgușin (din colecția cărora fac parte lucrările realizate de Crihană) și s-a dovedit a fi o inteligentă provocare pentru spiritul iscoditor al artistului. Ansamblul de lucrări se constituie într-o nouă cronologie a istoriei lumii, o cronologie "sui generis" în care succesiunile și interferențele în timp ale unor fapte ne captează atenția și ne invită la reflecție, tocmai fiindcă alegerea acestor momente nu urmărește un singur domeniu (istoric, evenimential, religios, tehnic, etc..) ci pare un amalgam de situații care au marcat mai mult sau mai puțin sonor istoria lumii; dar la o a doua evaluare a

momentelor prezentate, întrebarea pe care ne-o punem este dacă aceste alegeri făcute de autor sunt cu adevărat aleatorii, dacă totuși, un sens ascuns nu se află în spatele lor. Întrebarea, care urmează primului zâmbet adus de amalgamul de situații și de disproporția dintre importanța lor (sau ceea ce pare o disproporție) se datorează, bineînțeles, asociațiilor amuzante, dar și tulburătoare create de autor prin modul de concepție a imaginilor. Chiar prima lucrare în ordine cronologică, "Jerusalem", stârnește această îndoială în posibilul sens umoristic final

al lucrării: perspectiva inversă folosită de Crihană, monumentalitatea copleșitoare a crucii au mai degrabă un sens tragic, chiar dacă artistul se folosește de procedee specifice artei satirice.

Mariano TOMOZEI COCCO

Transpuse într-o compoziție voit naivă, ca în basmele copiilor, zig-zagurile zidului chinezesc și roaba supradimensionată (“Roaba”) corespund într-o anumită măsură unor imagini care se creează în mintea noastră, unor asociații involuntare având și conotații hazlii.

Artistul recurge la cele mai variate procedee plastice așa cum se întâmplă și în “Teoria Copernic-Nostradamus și primul ceas de buzunar”; punerea în evidență a simultaneității unor evenimente, descoperiri, pare aleatorie, șochează, dar în ultimă instanță ne pune pe gânduri. Lucrarea sugerează o sprinteră mișcare, ca într-un joc de copii, având ca “mecanism” declanșator un banal obiect cotidian înscris însă într-o mișcare a cosmică a timpului, totul fiind figurat prin inspirate procedee grafice.

“Epoca de aur a pirateriei” degajă categoric o subtilă ironie prin balansul steagului: de la piraterie la titlul de noblete nu e decat simpla problemă de poziție a stindardului.

Concepută compozițional cu procedee suprarealiste, “Francmasoneria” trezește un ușor fior prin semnificațiile evocate de acest instrument prin excelență al exactității și al construcțiilor viitoare, figurat în deschiderea sa uriașă peste spații, înghițind în mersul său rapid căsuțele străjuite de modesta bisericuță autohtonă.

În schimb, teribilele figuri ale secolului XX, Hitler și Stalin, asociate cu bonomul surâs al lui Clinton, par mai puțin terifiante în lucrarea “Detectorul de minciuni”; stând cuminți în rând, pentru a fi evaluate, ele par a fi niște marionete, mesajul transmis sugerând că omenirea pare a fi mai pregătită să nu se lase manipulată, așa cum a fost în trecut.

Incursiunea realizată de

Florian Doru Crihana, dar și de cei doi colecționari, Daniela și Lucian Drăgușin, care au dezbătut cu autorul “popasurile” selectate de-a lungul secolelor, se încheie cu figurarea celor trei personaje într-un balon, obiect simbolizând prin excelență ideea de călătorie, de descoperire a unor noi spații. Încă o dată talentul de povestitor în pilde al lui Florian Doru Crihană impresionează prin originalitatea și fantezia în a propune imagini ce șochează, încântă, amuză și în același timp lasă loc meditației.

Corneliu STOICA

DICTIONAR

ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI

MIHALCEA-BRAGĂ, Constantin - pictor (n. 3 august 1903, comuna Nămolosa, județul Galați - m. 1978). A absolvit Academia de Arte Frumoase din București, unde a studiat cu profesorii Camil Ressu, Costin Petrescu și Dimitrie Paciurea. A debutat în 1930 la Salonul oficial din București. A expus și la Tinerimea artistică în 1938 și 1947. Și-a deschis expoziții personale la București (1937, 1943, 1968, 1973), Cluj (1943), Bacău (1968). A participat la expoziții de grup și colective organizate la București în 1940, 1943, 1944, 1947, 1949, 1959. A făcut parte din grupările „Curentul artistic românesc” (1930-1937), „Arta și omul” (1933-1939), „Cercul artistic” (1932-1941). În perioada anilor 1933-1941 a lucrat ca pictor scenograf la Teatrul Național din București. Desene ale lui au figurat, alături de ale lui Alexandru Ciucurencu, Dumitru Ghiță, Ion Musculeanu, Paul Miracovici, Gh. Teodorescu-Romanași, Alexandru Țipoia, Gheorghe Vânătoru, Anatol Vulpe, Filip Dumitriu etc., în expoziția „Culorile războiului. Pictori români pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial”, Galeria Artelor a Cercului Militar Național (iunie-iulie 2008).

Aflată la început sub influența profesorului său Camil Ressu, pictura lui Constantin Mihalcea cuprinde portrete și compoziții inspirate din viața socială a orașului și satului, precum și din tradițiile folclorice românești.

Este o pictură de factură realistă, în care culoarea este subordonată unui desen riguros. Țăranii din tablourile sale au ceva din monumentalitatea și sobrietatea celor ai lui Ressu („Dobrogeancă”, „Țărani odihnindu-se”). Participând la luptele purtate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, în calitate de căpitan, a immortalizat numeroase scene în care evocă eroismul ostașilor români. În peisagistică a surprins aspecte urbane și rurale pictate în aceeași viziune realistă, manifestând respect atât pentru formă cât și pentru culoare. A practicat și pictura de tip impresionist și cu accente cromatice fove („Peisaj rural”, „Toamna în pădure”, „Ulița satului”, „Cu caprele la pășune”, „Casă din Poiana”). Constantin Mihalcea-Bragă a realizat în tuș și acuarelă și o splendidă imagine panoramică a ruinelor Cetății Alba, amplasată la vărsarea Nistrului în Marea Neagră, cea care în timpul domniei lui Ștefan cel Mare constituia unul dintre bastioanele importante ale creștinătății și una dintre cele mai importante fortărețe ale Moldovei. Lucrarea este datată 8. X. 1941. „Afirmat în spațiul artistic animat al perioadei interbelice, notează Valentin Ciucă, pictorul s-a definit ca un observator prin capacitatea de a se identifica în regia demiurgică a realului și a o exprima pe măsură.

Exercițiul de pictor scenograf i-a permis să aibă raporturi clare cu spațiul scenic, unde fiecare obiect distribuit în cadru determină sugestivitatea ansamblului. Prin extensie, pictorul vede peisajul ca un raport între decor, personaje și regizorul suprem al naturii. Simte raporturile dintre parte-întreg și proporția îl încântă. Lucrările cunoscute exprimă potențialul imaginativ al unui constructor de imagini unde prezențele umane vitalizează și amplifică emoțional ansamblul compoziției”. Artistul figurează și în albumul lui Tudor Octavian „Pictori români uitați” (Editura „Noi media print”, București, 2003) cu o reproducere după compoziția „Dobrogeancă” (u. p., 70 x 50 cm), tablou cu trei personaje surprinse într-un frumos cadru natural.

Bibl.: Octavian Barbosa – *Dicționarul artiștilor români contemporani*, Editura Meridiane, București, 1976; Petre Oprea, *Artiști participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice (1902-1947)*, Editura Maiko, București, 2006; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011.

Morphochroma

MARGARETA ȘTEFĂNESCU - CIURDĂREANU O GRAFICIANĂ CENTENARĂ

Pe doamna Margareta Ștefănescu-Ciurdăreanu, ilustratoare de carte și creatoare de benzi desenate, am cunoscut-o în ziua de 12 ianuarie 1979. Funcționam atunci ca profesor la Școala Generală Nr. 29 din Galați, coordonam apariția revistei școlare „Petale de lumină”, conduceam un cenaclu literar de copii cu aceeași denumire și aflând de la regretatul profesor și istoric literar Dumitru D. Șoitu că poetul simbolist Eugeniu Ștefănescu-Est, în vârstă la acea dată de 98 de ani, trăiește în orașul nostru la fiica sa, ne-am gândit să-i facem o vizită. Am luat legătura telefonic, am stabilit ziua și ora întâlnirii și însoțit de un grup de elevi redactori la revista amintită și membri ai cenaclului, de profesoara de limba franceză Cornelia Ungureanu și prozatorul Apostol Gurău, în ziua fixată am ajuns în apartamentul familiei Ciurdăreanu, aflat în Blocul C-2 din preajma Bisericii Fortificate „Precista” (soțul doamnei era medicul endocrinolog Ionel Ciurdăreanu). Acele momente petrecute în compania poetului, a ginereului și a fiicei sale le-am evocat mult mai târziu într-un articol publicat în revista online „Luceafărul Românesc” și inclus mai apoi în cartea „Interferențe” (Editura Sinteze, Galați, 2009).

Scopul vizitei noastre fiind atunci tatăl doamnei Margareta Ciurdăreanu, gazda nu ne-a vorbit nimic despre dumneaei, nu ne-a spus că este absolventă a unei Academii de Arte, că în tinerețe a ilustrat cărți și reviste pentru copii în București, că a publicat desene satirice. Anii au trecut, doctorul Ionel Ciurdăreanu a trecut în neființă în 1997, iar pe doamna am redescoperit-o în urma citirii unui articol prin care jurnalista Maria Stanciu a ținut să o omagieze la împlinirea vârstei de 100 de ani („Galațeanca din *Dicționarul benzilor desenate*, Marga Ștefănescu-Ciurdăreanu, la 100 de ani”, „Viața liberă”, 23 martie 2013). Am reluat legătura cu dumneaei, ne-am documentat asupra activității sale din domeniul artelor plastice, am vizitat-o împreună cu artistul fotograf Ilie Stan și iată-ne în măsura de a-i putea schița un portret.

Margareta Ștefănescu-Ciurdăreanu s-a născut la 25 martie 1913 la București, fiind primul copil din cei doi ai magistratului Eugeniu Ștefănescu și ai Virginiei

Ștefănescu (născută Malcoci). Tatăl, cunoscut în literatură îndeosebi ca poet simbolist (n. 2 martie 1881, Craiova – m. 2 martie 1980, Galați), s-a manifestat și ca prozator, pictor, caricaturist și pianist. Rămăși fără mamă când încă urmau cursurile școlii primare, Margareta și fratele său mai mic, Miron, au fost crescuți de o mătușă, Lucreția Malcoci, profesoară la Pensionul de Fete „Notre Dame” din București. Ambii copii au avut parte de o instrucție și educație aleasă. Tatăl le-a angajat guvernante, astfel că au avut posibilitatea să învețe în familie limbile franceză, engleză, germană. Vădind aptitudini pentru desen încă din anii copilăriei, după studiile liceale făcute la Pensionul Ortodox, Margareta s-a înscris în 1936 la Academia de Arte Frumoase din București, pe care a absolvit-o în 1940. Aici i-a avut profesori pe Constantin Artachino și pe Camil Ressu. Lucrează ca graficiană la „Straja Țării” (cunoscută și ca „Străjeria”), organizație înființată de Regele Carol al II-lea pentru a combate pătrunderea influenței nefaste a Gărzii de Fier în rândul tineretului din România. În 1940,

când Carol al II-lea a abdicat, organizația a fost desființată, iar Margareta Ștefănescu este angajată la Editura „Bucur Ciobanul” S.A., pe care o conducea din 1938 scriitorul Mihail Drumeș. Aici a realizat copertile și ilustrația la peste 100 de cărți pentru copii și tineret. Colaborează și cu Editura „Universul”, realizează în întregime grafica revistei „Ziarul Copiilor”, publicație în cadrul căreia îi apar ilustrații și benzi desenate, este prezentă cu desene în săptămânalele umoristice „Păcală” și „Nastratin”, ca și în revistele „Bucuria Copiilor” și „Mariana”. În „Ziarul copiilor” a văzut lumina tiparului în perioada 1941-1948 și seriale sale de benzi desenate „Năzdrăvăniile lui Rică”, „D-ale lui Pătruț”, „Bimbirică”, „Aventurile elevului Hai-Hui”. După desființarea în 1948 a presei particulare, Marga Ștefănescu (așa își semna ilustrațiile), lucrează ca graficiană la Ministerul Agriculturii. Este trimisă pentru scurt timp ca profesoară de desen tehnic la Facultatea de Îmbunătățiri Funciare din Galați, înființată în 1948, prima

instituție din țară cu acest profil. Nu va mai părăsi însă acest oraș. Aici îl cunoaște pe medicul endocrinolog Ionel Ciurdăreanu, cu care se recăsătorește după un mariaj eșuat la București. Tatăl său, poetul Eugeniu Ștefănescu-Est, rămas orb în 1952, va fi îngrijit și își va trăi ultimii ani de viață în familia fiicei sale, bucurându-se de afecțiunea și dragostea acesteia. În 1959, Facultatea de Îmbunătățiri Funciare a fost transferată în cadrul Institutului Agronomic din Iași, iar Margareta Ciurdăreanu va funcționa, până la pensionarea din 1971, ca profesoară de desen și de limba franceză în învățământul

preuniversitar din Galați. Activitatea îmbrățișată până în 1948 nu va mai constitui un scop al carierei sale, ea se limitează la ceea ce a realizat până atunci. Numele său însă, ca și creația sa nu sunt și nici nu pot fi ignorate. Artista este inclusă în „Dicționarul Benzii Desenate în România” de Dodo Niță și Virgil Tomuleț (Editura MJM, Craiova, 2005) și în „Istoria Benzii Desenate Românești”, semnată de Dodo Niță și Alexandru Ciubotariu (Editura Vellant, 2010). „Deși a publicat grafică și benzi desenate o perioadă scurtă de timp - doar opt ani - Marga Ștefănescu, subliniază Dodo Niță în Dicționarul amintit, rămâne în istoria benzii desenate românești datorită stilului ei grafic delicat și expresiv, al personajelor sale bine conturate, care au făcut deliciul multor copii în timpul războiului și al anilor tulburi de după”. Că este așa, o dovedește și prezența unor lucrări ale sale în expoziția „77 de ani de bandă desenată românească”, organizată de Institutul Cultural Român la Centrul Belgian al Benzii Desenate din Bruxelles în perioada 26 octombrie 2011 - 20 mai 2012 (curator, Alexandru Ciubotariu, unul din reprezentanții de marcă ai tinerei generații de desenați B.D.).

Printre cărțile ilustrate de Marga Ștefănescu se numără: „Fata moșului cea cuminte”, basm popular în versuri de Teodor Castrișanu (Editura „Universul”), „Sirena cea mică”, poveste de Andersen, adaptare de Moș Ene (unul din multele pseudonime ale lui Mihail Drumeș), „Prâslea” de Petre Ispirescu, „Meșterul Manole - Legenda Mănăstirii Curtea de Argeș” de Moș Ene, „Ibrahim cărpaciul”, poveste din „O mie și una de nopți”, adaptare de Moș Ene (Editura „Bucur Ciobanul” S.A.) etc. Dintre seriilele B.D., cel mai apreciat rămâne fără îndoială „Năzdrăvăniile lui Rică”, o fermecătoare povestire grafică în centrul căreia se află un băiețel de numai șase ani care, prin peripețiile săvârșite, a stârnit în epocă interesul și hazul a mii de cititori-copii. Marga Ștefănescu este o excelentă desenoare. Linia sa este mlădioasă, elegantă, condusă cu siguranță. Pata, punctul, virgula, hașurile sunt ingenios folosite. Când se exprimă în culoare, artista își alege pigmentul în funcție de natura subiectului, de situațiile create în desfășurarea acțiunii.

La cei 100 de ani împliniți la 25 martie, Margareta Ștefănescu-Ciurdăreanu are vitalitate, este coerentă în vorbire și limpede în gândire, dispusă să depene amintiri din tinerețe și din foarte multe călătorii întreprinse peste hotare, să se bucure când vede că nu este uitată și să constate că noi, cei de astăzi, îi apreciem creația din anii tinereții, prin care ea și-a adus contribuția la dezvoltarea ilustrației de carte și a benzii desenate românești.

Universul fotografic

Din Malta

La invitația domnului Martin Degabriele, directorul și organizatorul Festivalului Internațional de muzică EURO STARS INTERNATIONAL din Malta, Răzvan Sburlan și Nicolaie Sburlan au fost prezenți în calitate de fotografi oficiali ai Festivalului (foto 1, Degabriele în centru).

Cu acest prilej au vernisat în holul hotelului Qawra Palace o expoziție foto sugestiv intitulată „Searches” (Căutări), expoziție apreciată de cei prezenți (foto 2, Răzvan aranjându-și fotografiile). În foto 3, cei doi români în fața Golfului Victoriei din La Valletta.

Festivalul a avut o participare numeroasă, șaptezeci și cinci de concurenți în cinci grupe de vârstă, de la 5 la 23 ani. Au fost participanți din România, Suedia, Bulgaria, Macedonia, Italia, Filipine, Kazahstan, Polonia, Ucraina, Slovenia, Rusia, Belgia și, bineînțeles, din Malta.

Trofeul Festivalului a mers în Bulgaria, fiind obținut de Monica Karaghenova. Și reprezentanții din România au luat câteva premii (unu, doi și special), concurenții fiind din Iași și București.

Cei doi fotografi oficiali au primit câte un Certificat de Merit precum și o Diplomă pentru expoziție (Răzvan Sburlan).

A doua ediție a Festivalului Fotografiei Europene

A doua ediție a Festivalului Fotografiei Europene, eveniment dedicat prezentării artei fotografice europene în România, se va desfășura în perioada 8 - 31 mai în Capitală și în alte orașe din țară, informează un comunicat Mediafax.

În cadrul festivalului vor avea loc 31 de manifestări expoziționale: Saloane Internaționale de Artă Fotografică, expoziții de artă fotografică din Anglia, Germania, Italia, Federația Rusă, Finlanda, Serbia, Slovenia, România, Republica Moldova, Ucraina, respectiv Gale de digiporamă din Grecia și România, în orașele: Brăila, București, Cernăuți (Ucraina), Chișinău (R. Moldova), Cluj Napoca, Debrecen (Ungaria), Gura Humorului, Iași, Novi Sad (Serbia), Oradea, Râmnicu Vâlcea, Sibiu, Slatina (Olt), Szolnok (Ungaria) și Târgu Mureș.

La Galați, după cum aflăm de la Nicolaie Sburlan, președintele Fotoclubului „Dunărea de Jos”, în cadrul Festivalului Fotografiei Europene vor fi prezentate publicului două colecții - din Finlanda și Republica Moldova. Vom reveni cu amănunte de la aceste două evenimente.

BISERICI ȘI PREOȚI DIN ȚINUTUL COVURLUI LA 1831

Continuare din numărul trecut

Pr. Eugen DRĂGOI

Continuăm publicarea numelui preoților, diaconilor, dascălilor și țârcovnicilor „i proci“ (adică și așa mai departe) slujitori la biserici din ținutul Covurlui în anul 1831, înscrise în catagrafia aflată la *Societatea Județeană a Arhivelor Naționale* din Iași, fondul „Vistieria Moldovei“ (Dosar nr. 207/1831), cu unele note lămuritoare.

F. 103v-104r. „Satul **Vârlezii**¹, stăpânit de cătră bo(i)erii Cernășăști și de răzăși”². (Preoți): „Grigorii sãn Stăvărachi Tenii, Grigoraș sãn preot Ioan (Am?)briche, Ioan sãn Vasili Vărgolici. “. (Dascăli, țârcovnici i proci): „Georghii sãn preot Neculai Vărgolici, Vasili sãn preot Lazăr Cărăman, Ioan sãn Stavarache Tenii, Costandin sãn Ștefan Fluturi, la hram Sfântului Ioan Botezătoriu”³.

(Preoți): „Ioan⁴ sãn preot Alecsandru Cărăman⁵, Ioan sãn preot Ștefan Burlacu⁶, Neculai sãn preot Neculai Vărgolici, Ioan sãn preot Tărăbuță, Efstatii sãn preot Ovidenii”⁷. (Dascăli, țârcovnici i proci): „Gheorghii sãn preot Tărăbuță, Ioan sãn Gheorghii Tenii, Vasile sãn Grigorii Plesnilă, Gheorghii sãn Gavriil Hogaș”, la hram Sfinților Vo(i)evozi”⁸.

F. 111v-112r. „Satul **Jorăștii**⁹, stăpânit de dumnealor bo(i)erii Cernătești și de cătră răzăși”¹⁰. (Preoți): „Toader sãn Toader Ciolac, Ioan sãn Ioan Ghinieș¹¹, Ioan sãn Alecsandru Bugeac, Ioniță sãn Ioan Gociu”. (Dascăli, țârcovnici i proci): „Toader sãn Costandin Băbaca¹², Ivan sãn Crăstian Ioviță¹³, Costandin sãn Ilii Tabacariul, Ioan sãn diacon Stan”, la hram Sfinților Trei Ierarhi¹⁴.

(Preoți): „Toader sãn preot Costandin Strat, Costandin sãn preot Costandin Strat¹⁵, Neculai sãn Ioniță, Gheorghii Ciolac¹⁶. (Dascăli, țârcovnici i proci): „Pricopi sãn Gavriiliță Dodul, Ioan sãn preot Ilii, Anghelii sãn diacon Toma, Manolache sãn preot Iordache”, la hram Sfinților Împărați Costandin și Elena¹⁷.

F. 117v-118r. „Cătunul **Filimon**, stăpânit de Sv(ânta) Monastire Văratice“ [fără biserică și slujitori, n.ns]¹⁸.

F. 118v-119r. „Satul **Ghibărteni**¹⁹, stăpânit de cătră dum(nea)lui sardar Manolache Cărjă”²⁰. (Preot) Ioan sãn Ștefan Podașca²¹. (Dascăli, țârcovnici i proci): Costandin sãn Ioan Popoiu, Neculai sãn Ioan Gane, Vasili sãn Tofan, la hram Prea Cuvioasă Paraschivei²².

Note:

¹ Sat existent încă din vremea voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt („Vârleaza“), cumpărat înainte de anul 1519 de Duma Râșpopul. Cf. *Documente privind istoria României (DIR)*, veacul al XVI-lea, A, Moldova, vol. I (1501-1550), București, 1953, p. 144 – 145, nr. 132. Nu este exclus ca Duma Râșpopul să fi fost preot la Vârlezi, către sfârșitul veacului al XV-lea, și caterisit (râșpopit) pentru o anume vină. A fost în permanentă moșie răzeșească. În catagrafia ținutului Covurlui întocmită la 5 iunie 1774 la satul Vârlezii din ocolul Prutului este înscris un preot, anume „popa Constantin“. Vezi: G. M. Dăscălescu, *O catagrafie necunoscută a ținutului Covurlui din 1774*, în „Revista arhivelor“, 1, an. VIII, București, 1965, p. 209; *Moldova în epoca feudalizmului* (de P. G. Dimitriev), Editura Știința, Chișinău, 1975, p. 87; Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în „Monumente istorice și izvoare creștine“, Galați, 1987, p. 235. Despre aspectele administrative ale satului vezi: *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1316-1317; Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 281.

² Stăpânirea Cernăteștilor asupra satului s-a petrecut după anul 1816, întrucât la această dată, în Condica vistieriei Moldovei se menționa despre Vârlezi că este răzășească, având 17 birnici. Vezi Corneliu Istrati, *Condica vistieriei Moldovei din anul 1816*, Editura Academiei, Iași, 1979, p. 53.

³ Despre biserică vezi și N. Stoicescu, *Reprețoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 913.

⁴ Preotul Ioan Cărăman (Cărăiman) era, la 1809, cel de-al treilea preot la Sf. Voievozi din Vârlezi. Cf. Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române la 1808-1812*, (ediție îngrijită și note: pr. Eugen Drăgoi), Editura Partener, Galați, 2010, p. 69. Se vede că a beneficiat de o mai lungă păstorie.

⁵ Este preotul „Alexandru Cărăiman“, menționat în catagrafia de la 1809, primul slujitor la biserica Sf. Voievozi din Vârlezi. Cf. Constantin N. Tomescu, *Biserica din principatele române*, p. 69. La 1831 nu mai era în activitate; probabil era decedat. „Erei Alex. Caraman, răzăș din Vișan și Grozav“, semna o spiță de neamuri de moșia Vârlezi, la 15 decembrie 1813. A se vedea pr. Gh. Bârsan, *Schitul Zimbru, Covurlui*, Galați, 1944, p. 16. Același preot este înscris și într-un pomelnic de lemn al citorilor schitului Zimbru. *Ibidem*, p. 47. Un urmaș al preoților Caraman, anume preotul Costin Caraman, a decedat înainte de 20 mai 1864. Cf. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, fond dosare generale, dosar nr. 168/1864, f. 1; *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 191/1864, f. 26. Protopopul de Galați scria în raportul său că în urma „repașării“ preotului Costin Caraman de la biserica Sf. Voievozi din Vârlezi,

cu toate că mai este un preot, acesta „nu poate singur dovedi“. De aceea locuitorii cer hirotonirea diaconului *Costin Tărăbuță*, slujitor la acea biserică. Vezi *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 191/1864, f. 20. Raportul Protopopiatului Galați nr. 316/12 iunie 1864. Tot din neamul Caramanilor se trage și un alt preot, anume *Toader Caraman*, „preot răzăș din Vișan și Grozav“, menționat, de asemenea, la 1813. Cf. Pr. Gh. Bârsan, *op. cit.*, p. 16.

⁶ Nici preotul Ștefan Burlacu, înscris al doilea în șirul preoților slujitori la biserica Sf. Voievozi în catagrafia de la 1809 („Ștefan Burluc“), probabil că nu mai era în viață. Cf. Constantin N. Tomescu, *op. cit.*, p. 69. În locul său slujea fiul acestuia, preotul Ioan.

⁷ Preotul Ovidenii este, desigur, preotul Petru Ovidenie, slujitor la biserica Sf. Ioan Botezătorul din Vârlezi la 1809 și care, la acel timp, deținea și funcția de vechil al protopopiei. Cf. Constantin N. Tomescu, *op. cit.*, p. 69.

⁸ Despre biserică vezi și N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 913. Față de anul 1809 numărul preoților a crescut de la 3 la 5.

⁹ Obște străveche, preștefaniană, pe teritoriul satului Jorăști au existat mai multe alezări vechi, care au dispărut în timp (*Hulești*, pomenit într-un document de la 12 februarie 1622, *Andrieșeni*, menționat la 3 aprilie 1632, *Cătănaș*, atestat înainte de 15 aprilie

28; N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 529; Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 202.

¹⁵ După Flori-Rodica Tighici (*op. cit.*, p. 186) acest Constantin Strat a fost ultimul slujitor la vechea biserică.

¹⁶ Preotul Gheorghe Ciolacu slujea și în anul 1809, fiind înscris al doilea între preoții bisericii Sf. Împărați. Vezi Constantin N. Tomescu, *op. cit.*, p. 69. Conslujitorii săi de la 1809, anume „Ilie Iosif, Alexandru Velichi, Iordachi proin protopop, nevolnic“ nu mai sunt menționați în catagrafia din 1831. Ilie Iosif poate că era călugărul Iosif, care „a fost ucis în timpul Sfintei Liturghii“ de către tătari. Apud Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 186.

¹⁷ Despre vechea biserică Sf. Împărați Constantin și Elena din Jorăști vezi N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 529; Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 186-194. O nouă biserică, având același hram, a fost sfințită la 21 noiembrie 1841 protopopul Petru Procopie de Covurlui. Vezi Econ. I. C. Beldie, *Schițe istorice*, p. 28; Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 186-187.

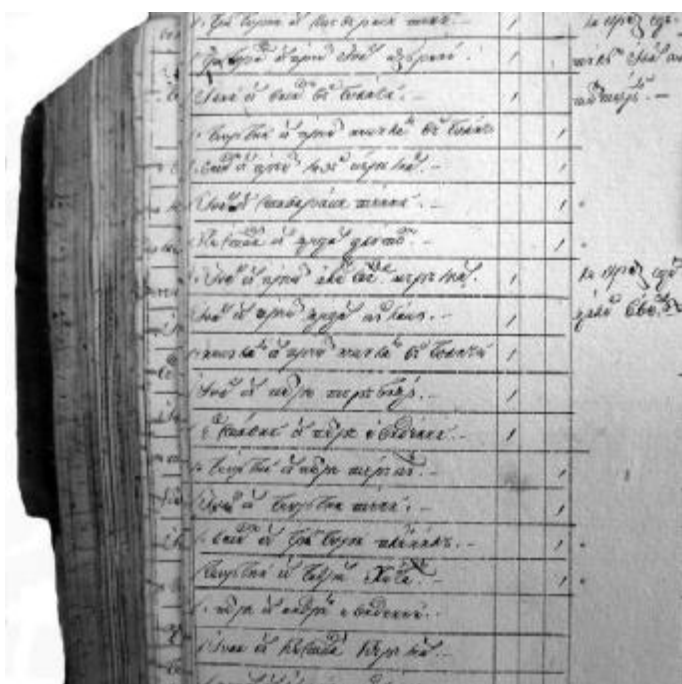
¹⁸ Cătunul Filimon (cu variantele: *Rediul lui Filimon*, *Cotul lui Filimon*, *Cotul Filimonului*, *Filimonul*) este vechea denumire a satului Zărnești, comuna Jorăști. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1343-1344. Despre istoria satului vezi Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 93-106. În vremea noastră se mai păstrează vechiul nume pe care-l poartă un deal, la est de Balintești și o vale torențială „ce debosează în valea Șeasa, la 2,5 km NE de Zărnești“. Cf. Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 95. La 1831 satul nu avea biserică, dar în lista publicată de P.G. Dmitriev (1772-1774) la Rogojeni apare „papa Toader, bejenar venit de la Zărnești“. Vezi *Moldova în epoca feudalizmului*, vol. VII, partea I, p. 93. Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în „Monumente istorice și izvoare creștine“, Galați, 1987, p. 235.

¹⁹ Ghibărteni a fost un sat vechi din vremea domnitorului Iliș (1 ianuarie 1432-1/2 noiembrie 1433; august 1435-decembrie 1442), fiul lui Alexandru cel Bun, pe acea vreme numindu-se Dombroieni. Cf. Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești de la Ștefănița voievod (1517 – 1527)*, Iași, 1943, p. 308; Ștefan Bujoreanu, *Documente moldovenești din secolele XVI - XIX*, în AIIAI, 15, 1978, p. 474. S-a aflat în partea de sud a satului Balintești, comuna Berești-Meria, în care a fost înglobat în anul 1968. Cf. *tezaurul toponimic*, vol. I, partea I, p. 466. Astăzi toponimul se păstrează ca „sector al luncii Chinejii în dreptul cartierului omonim al satului Balintești“. Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 120.

²⁰ După Moise N. Pacu (Cartea județului Covurlui, Galați, 1891, p. 111) Manolache Cârjă (1790-1855) a construit biserica Înălțarea Domnului din Ghibărteni, la 1843. Despre familia Cârjă vezi: Gh. Ghibănescu, *Spița familiei Cîrjă*, în „Arhiva“, 3-4/VIII, 1897, p. 189-196; N. A. Ursu, *Un poet moldovean necunoscut: Manolache Cîrjă*, în „Cronica“, X, nr. 4 din 24.I.1975, p. 8; idem, *Poetul moldovean necunoscut Manolache Cîrjă și paternitatea unor versuri atribuite lui Conachi*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară“, XXV, Iași, 1976, p. 15-38; Ștefan S. Gorovei, *Addenda et corrigenda*, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol“, vol. XVI, Iași, 1979, p. 530-532.

²¹ Nu avem, deocamdată, alte știri despre preotul Podașcă. Un urmaș al acestuia la slujirea bisericii din Ghibărteni este preotul Pavel Popoiu pentru care protoiereul de Covurlui solicita, la 5 noiembrie 1864, transferul întrucât „la acel sat (Ghibărteni, n.ns.) nu sunt decât 15 lăcuitori și aceia mai mult veniți ca servitori boierești“. Vezi *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, dosar nr. 165/1863-1864, f. 63.. Propunerea protopopului Gh. Teodorescu era pentru transferarea preotului Popoiu la Lupești „unde numărul poporânilor este mare și au nevoie de un asemenea preot, căci este populat aproape la 200 familii și preotul care îl au este bătrân cu desăvârșire și în neputință de îngrijire de poporeni“. *Ibidem*.

²² La 1809 biserica din Ghibărteni, cu hramul *Cuv. Parascheva* era deservită de preoții Ioniță Gociul și Alexandru Hristea, nevolnic. Cf. Constantin N. Tomescu, *op. cit.*, p. 68. Despre biserică vezi și N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 324.

1641 ș. a.). Cf. Paul Păltănea, *Peciți ștefanieni la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2004, p. 13; Idem, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, manuscris aflat la Biblioteca „V. A. Urechia“, Galați (indice). Despre sat vezi: pr. I. C. Beldie, *Monografia com. Jorăști din jud. Covurlui*, București, 1911; Flori-Rodica Tighici, *Jorăști, vatră răzășească covurluiiană*, Editura Sinteze, Galați, 2006. Referitor la aspectele administrative ale localității a se vedea; *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea I, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 618; Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 287.

¹⁰ Corneliu Istrati, *op. cit.*, p. 53. La 1816 era moșie răzășească, având 78 de birnici.

¹¹ De loc din Jorăști, după Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 203.

¹² Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 211.

¹³ Ion Cristian, la Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 211.

¹⁴ Biserica Sf. Trei Ierarhi nu exista la 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, *op. cit.*, p. 69. A fost ridicată în anul 1816, fiind sfințită de protopopul de Covurlui Gheorghe Avram. A se vedea: Econ. I. C. Beldie, *Biserica Sf. Trei Ierarhi din Jorăști, jud. Covurlui, la împlinirea a 100 de ani de la zidirea ei*, Galați, 1916; Idem, *Schițe istorice asupra județului Covurlui. Contribuțiuni*, Galați, 1925, p.

Geneviève Damas

Acest fragment a fost tradus în cadrul concursului „Mot à monde” etapa locală fiind desfășurată la „Facultatea de Litere” din Galați la sfârșitul lunii martie.

Geneviève Damas e o actriță de comedie născută în Belgia (1971). Pentru romanul *Si tu passes la rivière* a primit „Premiul celor cinci continente francofone”, decernat de „Organizația Internațională a Francofoniei”.

Și dacă treci râul...

Era și mai frig acum. Aproape că nu mai scosesem porcii afară, pentru că dacă ei încă se mai țin pe picioare, tu te pregătești să îți dai sufletul. Iarna nu îmi mai provoacă aproape nicio senzație, te retragi în cel mai ascuns colț, și ceea ce s-a întâmplat în celelalte anotimpuri rămâne ca o fantomă în mintea ta. Tot ce îți mai rămâne de făcut este să te înfocolești în cât mai multe pulovere ca să îți încălzești sufletul.

Iarna aveam de făcut treburile mele, spre exemplu să repar ferestrele casei, să fac curat în camerele mari deoarece acum trebuia să locuim în interior, casa noastră cerea să fie îngrijită ca fiecare dintre noi, să spăl hainele mai ales că pe timp de vară eu și frații mei umblam aproape goi dar acum ne trebuiau și paturi și de asemenea să pregătim masa. Bucătăria era în mare responsabilitatea Marysei, și deocamdată rolul acesta îmi făcea mare plăcere, deoarece după ce fusesem în ucenicie la Roger marea carte de bucătărie a Marysei nu mai reprezenta o fantomă pentru mine, ci un obiect care avea toate șansele să devină prietenul meu. Ba chiar îmi venise ideea ca pentru masa de Crăciun, când voi fi terminat alfabetul, să gătesc curcan umplut după rețeta ei, înainte ca viața să se termine.

Începusem să merg din nou prin sat. Eu îmi făceam drum pe străzi în jurul orei cinci, când nu mai ești în stare să distingi nimic. În acele ceasuri, toți erau pe la casele lor iar eu puteam să privesc în interiorul caselor fără nicio jenă, să văd cum trăiesc adevăratele familii foarte diferite de a noastră unde domină o tăcere de moarte cauzată de dispariția celor mai mulți dintre noi. Eram convins că nu o voi întâlni pe Amélie întrucât căderea nopții le sperie de moarte pe femei. Urmam cele trei drumuri, niciodată pe al patrulea care duce știi tu unde întrucât încă aveam goluri în alfabet și nu voiam să-mi asum riscul de a-mi rata încă o dată scopul.

Sigurul drum pe care mă simțeam în siguranță era cel care urca pe partea dreaptă a dealului, cu ferestrele caselor care acum nu aveau flori dar care miroseau bine, a curat, se simțeau prezența și devotamentul așa cum le descoperisem și din cartea lui Roger. Exista deasemenea o porțiune de drum care nu scotea în cale decât un gol imens de arbori și pietre. Câteodată mă opream acolo, mă așezam, rupeam câteva crenguțe și le aprindeam cu chibrituri pentru a-mi încălzi mâinile. Nu puteam să zăbovesc prea mult deoarece mâncarea trebuia să fie fierbinte la ora șapte, chiar dacă pregătisem dinainte resturile din ajun și mă trezisem mai devreme decât cocoșul. Câteodată când visam prea mult de la înălțimea drumului meu, mă trezeam brusc și alergam de-mi scăpărau picioarele spre casă, unde ajungeam murdar și mort de oboseală.

Era într-o zi de marți, îmi amintesc, întrucât cu o zi înainte învățasem la Roger litera “v” și mă gândeam la toate cuvintele pe care le știam precum vehicul, viteză, viață și de asemenea a veni, a vedea, toate lucrurile astea care sunt frumoase și minunate și care încep cu „v”. Mă simțeam ușurat și fericit să știu că ajungeam la capătul listei de consoane, pentru că după “v”, nu mai rămân decât trei litere deoarece pe “y” îl știam deja. Hotărâsem să mă așez între doi arbuști când am auzit vocea lui Roger. Lucrul acesta mi-a bucurat inima deoarece Roger e prietenul meu, și chiar dacă e rigid, el cunoaște totul mai bine decât mine, îmi pregătește întotdeauna aceeași supă din morcovi și varză și își petrece zilele în casa sa infernală.

Tradus de Nicoleta Dima și Alexandra Cimbală,
„Facultatea de Litere” Galați

DIN POEMELE PRIMULUI ... ANONIM GĂLĂȚEAN

(rubrică de istorie literară realizată de Violeta Ionescu)

George Anonimu - Mihăilescu

(directorul ziarului „Acțiunea” în perioada interbelică)

Scrisoare deschisă lui Ciang-Kai-Shek (6 strofe)

Îți scriu de-aici, din România, o țară-a soarelui răsare
Unde avem „chinezii” noștri, această tainică scrisoare
Ți-o scriu și ți-o trimet prin poștă, ca s-o citești în zi senină
Iar de-o găsești prea grea, transform-o și fă-i-o lui Chang-Ling chinină

La noi, pe-aice, toate-s bune, e mareșal tot Nestor-Sing
Iar la județ se dă o luptă cu generalii Fur-De-Sting
Cu toții vor să împresoare cetatea fără înconjur
S-o cucerească chiar cu sânge în numele lui Ciam-Să-Fur

Bebe Cheag-Sek e azi ca tine, prizonierul lui Nes-Ling
Vor la Mărcuța ca să-l ducă, nu ca pe tine la Nanking
I-a interzis chiar să vorbească Moș Ramo-Lo, al său părinte
Încât Cheag-Sek și Tom-Sek sunt mai chineji ca înainte.

Încolo, toate merg pe roate ca și căruțele din China
La ora când apare Luna se stinge de la gaz lumina.
Poporul în zadar se plânge, edilii toți rămân chineji
Nu știm de-o fi și-acolo dâșșii cum sunt la noi atât de breji.

Ți-aș scrie multe, dar în țară avem și cenzor pe Tai-Tai
El taie totul, chiar și coada, fie de-o ai, fie că n-ai
De-aceea mă opresc o clipă în zidurile chinezești
Ale orașului cu faimă și cu legende... țigănești.

Îți scriu de-aici, din târgul ăsta, din țara unde tot e Ling
Unde primar e Bobu-Lică și șambelan e Șmecher-Ling
Unde avem Ling-ăi o groază, în timp ce alte vieți se sting
Îți scriu din țara unde unii te scuipă-ntâi și-apoi te ling.

(„Acțiunea” /27 dec.1936, p.1)

Tudose TATU

Continuare din numărul trecut

BURICUL TÂRGULUI DE LA 1821 LA 1860

Identificarea unor străzi după Ighemonicon

În lista din numărul trecut mai sus apar o serie de ulițe devenite străzi, aproape complet necunoscute contemporanilor așa încât ne facem datoria de a-i lumina și aduce în realitate, cum stă bine oricărui cercetător.

Ulița Sf.Arhangeli și Pandia ca devenind Strada Schoalei, este actuala Strada Egalității.

Numele vechi desigur provine de la biserica Sf.Arhangeli Metoh, sau cum mai pronunță unii dintre credincioși „*Mitoc*” ctitorie a negustorului gălățean Gheorghe Șișman a cărei construcție a început după 31 iulie 1802, fiind terminată după 15 mai 1805.

Pandia, celălalt nume, aparține negustorului **Pandi Argenti**, deținătorul unei case de comerț în perioada porto-francului de până la Războiul Crimeii.

Mai mult ca sigur ar fi deținut o proprietate pe această uliță unde s-ar putea chiar să fi locuit.

Ulița Pandia pornea pe atunci de la **Ulița și Vadu Caracudă**, actuala G.Enescu și se sfârșea în viitoarea Fraternității

Ulița pe lângă malul, Mihai Vodă și Cucoșu, un număr de 3 ulițe ce devin apoi strada **Michaiu Bravulu**, pot fi identificate cu siguranță.

Prima este actuala Strada Alexandru Ioan Cuza până în Strada Gării

Ulița Mihai Vodă era porțiunea ce pornea din Strada Gării până în Grădina Publică.

Numele desigur se lega de existența lui Mihai Sturdza, domnul Moldovei între 1834-1849, tatăl orașului porto-franco, drept recunoaștere a meritelor sale privind prosperitatea și modernizarea târgului și schelei, adică portului.

Ulița Cucoșu era porțiunea de dincolo de Grădina Publică a amintitei artere, astăzi Strada Parcului.

Aici este timpul să facem o precizare.

În limbajul de zi cu zi, mai ales după unirea Principatelor, când lumea politica moldo-vlahă avusese destul timp să se familiarizeze nu numai cu opera lui Nicolae Bălcescu, dar și cu unirea după „*pohta ce-am pohtit*” a lui Mihai Viteazul, termenul de Brav se încetățenise, venind ca de obicei din limba franceză.

Noi îl cunoaștem astăzi sub numele de Viteazul.

Tocmai la Mihai Viteazul s-au gândit edilii de atunci ai orașului când au pus acest nume străzii, și nu la Mihai Sturza fostul domnitor, arghirofilul, pentru a cărui demitere luptaseră din răspuțeri toți revoluționarii moldoveni la 1848.

Părerea inversă a unor istorici este discutabilă.

Ulița Vadului și Șosiaua Poștei devenită **Strada Ceres** este desigur Strada Gării din Strada Traian la vale continuând cu actuala Strada Ana Ipătescu.

Porțiunea dintre Strada Traian și vad, avea să se mai numească apoi Strada Ceres din deal.

Denumirea de Șosiaua Poștei vine de la poștalioanele care făceau legătura între Iași și celalalte târguri de la sud de acesta, cu schela Galaților.

Era ruta cea mai directă pentru a ajunge în port.

Radu MOȚOC

EPAMINONDA BUCEVSKI (1843 - 1891)

În ianuarie 1882, V.A. Urechia prezintă Academiei Române pe Bucevski drept: *artist-pictor care a binevoit a aduce Academiei copiile de pe portretele de domni făcute în Bucovina și Iași pentru a servi Academiei la dezbaterile sale asupra portretului lui Ștefan cel Mare*. Este vorba de nouă copii, după portretele murale din bisericile de la Voroneț, Pătrăuți, Sf. Dumitru-Suceava, etc., toate corespunzătoare cu portretul de pe *Evangheliar*. Cu această ocazie, Bucevski răstoarnă teza lui Hașdeu, întemeiată pe portretul din biserica de la Bădeuți, demonstrând că portretul cunoscut de Hașdeu era o copie executată în prima tinerețe de însuși Bucevski, la însărcinarea lui Hurmuzachi, după pictura ce s-a dovedit mai târziu, când a fost restaurată tot de el, a fi o lucrare extrem de recentă.

După această restabilire a adevărului istoric, care redă voievodului aerul său de om ca toți oamenii, apropiindu-l de viața reală, dar mai ales după succesul academic, Bucevski este însărcinat de guvernul român să copieze, pentru a fi tipărit la Viena, *Evangheliarul* de la Humor și cel aflat la Biblioteca din Viena, provenit tot de la Ștefan cel Mare.

Se pare că episcopul Romanului, Melchisedec Ștefănescu, în acea perioadă, comandă lui Epaminonda Bucevski un tablou a lui Ștefan cel Mare în mărime naturală, care să reflecte noua viziune de reprezentare a marelui domnitor. Portretul este semnat și datat de pictor în anul 1884. Acest portret se află la Muzeul de Istorie din Roman, care a fost descoperit de directorul muzeului, Ursachi Vasile în anul 1967 în grajdurile primăriei de baioneta unui soldat sovietic din perioada celui de al II-lea Război Mondial. Restaurat în atelierul Muzeului Național de Artă din București, este expus în muzeu începând cu anul 1968.

Cu prilejul lucrărilor de la biserica Arbore, ctitoria lui Luca Arbore, Bucevski face o interesantă profesiune de credință în privința operațiilor de restaurare. Iată opinia lui, așa cum a fost exprimată într-o scrisoare față de autorități la 1887: *„restaurarea nu se poate încredința oricui; pictura e prea prețioasă ca să se poată da ca obiect de încercare oricărui zugrav de rând care, fără cunoștințe, fără pietate pentru un monument atât de*

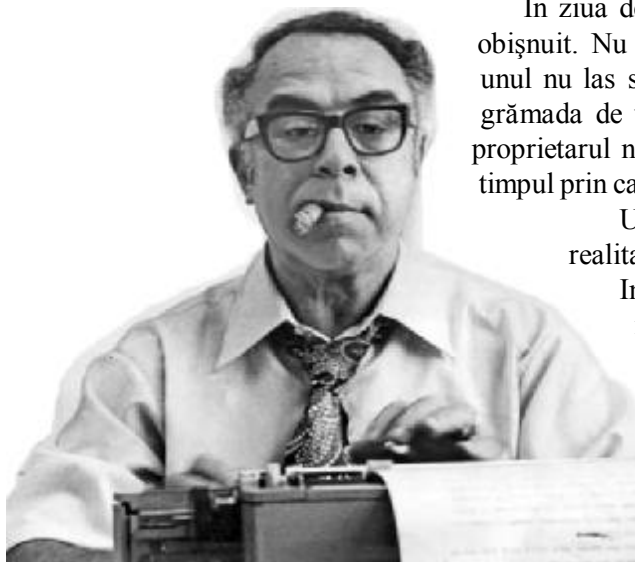

prețios, cu restaurarea sa ar ruina tot și deplin, după cum ne arată probele de restaurare care se află în pronaosul bisericii din Arbore. Ca să se continue în modul acesta ar fi un vandalism, pe care nici prezentul nici viitorul nu ni l-ar putea ierta. Mai bine să rămână picturile acestea vechi sub pătura scutitoare de murdărie, căci încă și așa se prezintă mărețe, decât să iasă la lumină în mod care vatămă tot simțul estetic... În 1883, este chemat să picteze iconostasul catedralei din Zagreb, lucrare de mari proporții care va necesita doi ani de muncă continuă.

După această perioadă, începând cu anul 1885, el pictează bisericile din Solca, Gura Humorului. Nu renunță la scenele istorice și mai ales la portrete, unele originale, altele copii după lucrări mai vechi, toate destinate palatului metropolitan din Cernăuți.

Continuare din numărul trecut

O licitație de vis

Art BUCHWALD (SUA)

În ziua de azi licitațiile au devenit un lucru foarte obișnuit. Nu știu care e părerea dv. despre ele dar eu unul nu las să-mi scape nici una. Iluzia că undeva, în grămada de vechituri, se află o comoară despre care proprietarul nu are habar, mă face să-mi petrec mai tot timpul prin casele de licitații.

Uneori se întâmplă ca iluzia să devină realitate. Dar ... numai în vis. Iată un exemplu:

Intru în casa de licitații Krueger. Nu văd nimic interesant dar, când dau să plec, nevastă-mea îmi șoptește:

- Trebuie să cumpărăm ceva, altfel domnul Krueger se va simți ofensat.

- Dar, draga mea, nu văd nimic care să merite banii, îi răspund eu tot în șoaptă.

- De ce nu cumperi tabloul ăla?

- Fiindcă e cel mai urât tablou pe care

l-am văzut în viața mea.

- E-adevărat, dar putem să-i folosim rama.

- Nu vezi cât cer pe el? 15 dolari!

- Oferă 10. E ora cinci, vezi cât de disperat e domnul Krueger.

Ofer 10 dolari dar Krueger ripostează bățos:

- 13 dolari și-am încheiat discuția!

Vreau să-l fac pungaș, nevastă-mea însă îmi dă un ghiont în coaste iar eu îi dau lui Krueger cei 13 dolari.

- Aveți un ziar în care să-l împachetez? întreb eu.

- Noi nu împachetăm. La licitații clientul vine cu ambalajul de acasă.

*

Vâr tabloul sub braț și-i spun nevastei:

- Repede, să nu pierdem autobuzul!

Ne urcăm în autobuz, ne așezăm și, în fața noastră, vedem un tip la patru ace. Poate că vine de la o nuntă.

Tipul se uită la mine, apoi privirea îi alunecă pe tabloul care e jos, sprijinit de genunchii mei. Brusc, ochii îi ies din orbite.

- Nu vă supărați. Pot să văd tabloul mai de aproape? întrebă el.

Mă gândesc că vrea să-și bată joc de mine, drept care întreb și eu:

- Ca ce chestie?

- Iertați-mă, spune el și-mi arată o carte de vizită. Sunt de la casa de licitații Sotheby Parke Bennet. Aș putea să jur că acest tablou e un Applebaum autentic.

- Ați ghicit, spun eu. E o moștenire de familie. Mătușa mea, Ada, ni l-a lăsat prin testament.

OCOLUL PĂMÂNTULUI ÎN 80 DE SCHIȚE UMORISTICE

Tipul de la Sotheby se lasă în patru labe și exclamă:

- E cel mai frumos Applebaum pe care l-am văzut în viața mea! Știam de existența lui dar nu i-am putut da de urmă după ce a fost vândut de J. P. Morgan.

- Morgan a fost în relații foarte bune cu mătușa mea.

Tipul de la Sotheby scoate o lupă din buzunar.

- E pur și simplu fantastic. Cunoașteți viața lui Applebaum?

- Puțin. Familia mea are atât de multe tablouri valoroase încât ne e greu să le știm istoria la toate.

*

- Applebaum a trăit în Alaska și și-a petrecut 40 de ani de viață pictând numai sănii trase de câini. Dar, luați aminte, niciodată n-a pictat câinii, doar săniile. Ani în șir a fost ignorat de lumea artelor. A fost redescoperit de-abia în 1950 și, de atunci, orice muzeu din lume consideră că nu are colecția completă fără un Applebaum. Tabloul acesta este unic prin faptul că sania a fost pictată primăvara când, știm cu toții, nu este zăpadă.

- De asta l-a și cumpărat mătușa Ada. Nu i-a plăcut niciodată zăpada.

- Ce intenționați să faceți cu el?

- Îl pun în camera copiilor, lângă tablourile lui Cezanne și Renoir.

- Nu v-ar surâde să vi-l licităm noi?

- Știu și eu ... Nu prea ne place să ne despărțim de tablouri. Cât credeți că ar putea aduce?

- Pornind de la două milioane de dolari, nu m-ar mira să ajungă la peste cinci. Din câte știu, acesta este ultimul Applebaum aflat într-o colecție particulară.

- Ei, atunci aș fi prea egoist să-l țin numai pentru ai mei. Vi-l aduc mâine dimineață.

În visul meu tabloul e vândut cu 6,87 milioane de dolari - cea mai mare sumă plătită vreodată pentru un tablou cu sanie. Dar cea mai bună parte a visului este atunci când Krueger citește ziarele și află cât am luat pe tabloul lui, îmi bate în ușă și strigă în gura mare că sunt un hoț.

Ultimul lucru pe care i-l spun înainte de a mă trezi este:

- Ia-ți cei 13 dolari înapoi și-am încheiat discuția!

Traducere de PETRU IAMANDI

CENTRUL CULTURAL

Revista Dunărea de Jos, serie nouă

Tematici

*Numărul 136
Kerkoporta*

*Numărul 137
Benzii desenate*

*Numărul 138
451 Fahrenheit*

EDITOR:
CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

Suflet
cătore suflet!

DIRECTOR:

SERGIU DUMITRESCU

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florina.zaharia@ccdj.ro

florinazaarina@yahoo.com

**Secretar de redacție, layout,
documentare:**

a.g.secară

adi.secara@ccdj.ro

secaradi@yahoo.com

Rubrici:

Pr. Eugen DRĂGOI, Eugen HOLBAN,

Ion HORUJENCO, Petru IAMANDI,

George LATEȘ, Radu MOȚOC,

Katia NANU,

Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI,

Vasile PLĂCINTĂ, Mitruț POPOIU,

Corneliu STOICA, A. VELEA

Culegere și corectură:

Laura DUMITRACHE

Realizarea copertelor:

Eugen UNGUREANU

Foto coperta IV: a.g.secară

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590

e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

**Responsabilitatea pentru grafie,
conținutul opiniilor, argumentelor sau
părerilor aparține, în exclusivitate,
autorilor. Materialele primite, publicate
sau nepublicate, nu se înapoiază.
Redacția revistei nu împărtășește
întotdeauna ideile conținute în textele
publicate. Fotografii: ag.secară sau din
arhiva Centrului sau alte surse,
precizate când este cazul.**

Alte detalii despre activitatea Centrului
Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi
aflute pe pagina web a instituției ([http://
www.ccdj.ro/](http://www.ccdj.ro/)) ori pe adresa de facebook
Cedj Galati. Adresa on-line a revistei și
arhiva parțială se găsesc pe aceeași
adresă web.

Revista *Dunărea de Jos* este membră
APLER (Asociația Publicațiilor Literare
și a Editorilor din România)

In memoriam

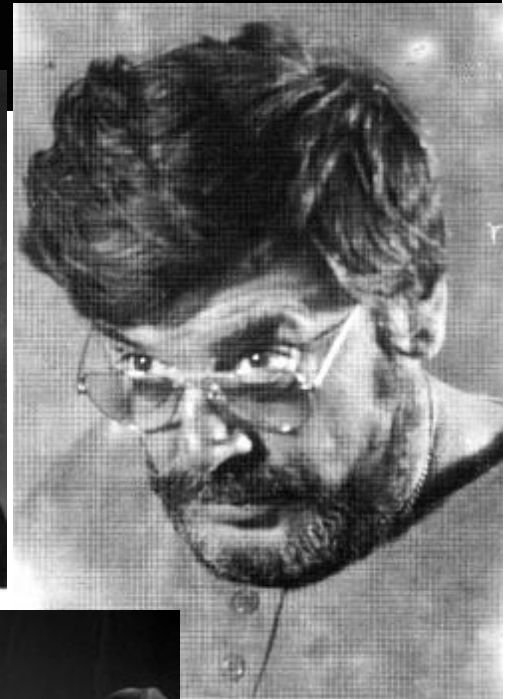
GRIG DRISTARU

1939 - 2013

Actor, profesor și mai ales om de o noblețe desăvârșită.

Așa cum spunea un elev al domniei sale, noi îl vom aștepta mereu luni și miercuri, la orele 17, iar toți iubitorii de teatru din Galați în fiecare seară de spectacol pe scena Dramaticului Fani Tardini. Galațiul cultural este mult mai sărac acum, fără maestrul Grig!

Dumnezeu să-i dea odihnă și bucurii pe o scenă mult mai bună!

Proiect cArTESENȚE,

135 mai - Kierkegaard

Galati, cod 800008, str. Domneasca nr. 61
Tel/fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
e-mail: office@cdj.ro - www.cdj.ro